

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Första Kammaren. N:o 7.

Onsdagen den 24 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till valmän utsedde:

herr	Almgren, Fredrik,	med 64 röster
»	Bohnstedt	» 64 »
»	Cederberg	» 64 »
»	Ekdahl	» 64 »
»	Falk	» 64 »
»	Grundberg	» 64 »
»	Helander	» 64 »
»	Kerfstedt	» 64 »
grefve	Lewenhaupt	» 64 »
herr	Ljungberg	» 64 »
»	von Möller	» 64 »
»	Nyström, Carl,	» 64 »
»	Nyström, Thomas,	» 64 »
»	Pehrsson	» 64 »
»	Petersson, Fredrik Emil,	» 64 »
»	Sandberg	» 64 »
»	Stephens	» 64 »
»	Stridsberg	» 64 »
»	Säve	» 64 »
»	Torelius	» 64 »
»	Wallin, Wilhelm,	» 64 »
»	Weinberg	» 64 »
»	Wester	» 64 »
friherre	Åkerhielm, Gustaf,	» 64 »

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, som af kammaren fått i uppdrag att utse Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare, och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till suppleanter för dessa valmän utsedde:

herr Nilsson, Jonas,	med 60 röster
» Bergström	» 60 »
» Tham, Sebastian,	» 60 »
» Hallgren	» 60 »
» Björklund	» 60 »
» Schröder	» 60 »

sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Anmälde och bordlades

statsutskottets utlåtande n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret, äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 10, i anledning af väckt motion angående utarbetande af en arrendelag;

n:o 11, i anledning af väckt motion angående utsträckning af rätten att anföra besvär öfver vissa kommunala beslut; och

n:o 12, i anledning af väckta motioner angående ändring i gällande bestämmelser om rösträtt vid val af stadsfullmäktige.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 20 och 23 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkten 1.

Utskottets meddelande lades till handlingarna, och utskottets hemställen bifölls.

*Anslag till
närings-
statistik.*

Punkten 2.

Herr statsrådet von Krusenstjerna: Vid 1896 års riksdag föreslog Kongl. Maj:t, för att få ökade arbetskrafter i kommerskollegium, med afseende på näringsstatistikens behof ett anslag på ordinarie stat till belopp af 6,200 kronor. Anslaget afsåg, såsom kammaren torde erinra sig, inrättande af en fast tjänst, en aktuariefattning i

kommerskollegium, äfvensom ökad t anslag till amanuenser m. m. Riksdagen biföll ett anslags beviljande på 6,200 kronor, men endast på extra stat, och anförde då såsom skäl dertill, att ifrågavarande anslagskraf stälts i sammanhang med frågan om anordnande af en svensk arbetsstatistik och att undersökningarna på detta område möjligen torde kunna gifva uppslag till en i viss mån förändrad behandling af näringsstatistiken. Dertför borde anslaget uppföras på extra stat.

Såsom kammarens ledamöter af den kongl. propositionen funnit, har Kongl. Maj:t sedermera i november 1896 fattat beslut angående de så länge förberedda förändrade anordningarna med afseende på näringsstatistiken, och kommerskollegium har vid undersökning, som anbefalts med anledning af det af förra Riksdagen uttalade skäl kommit till det resultat, att det icke finnes ringaste anledning till att de arbetsstatistiska undersökningarna skulle influera på näringsstatistiken. Vid sådant förhållande ansåg Kongl. Maj:t, när han till denna Riksdag gjorde framställning om fortfarande anvisande af detta anslag, sig böra förnya sin framställning till förra Riksdagen om anslaget uppförande på ordinarie stat. Men statsutskottet vidhåller sin förra uppfattning. Statsutskottet säger först, att »enligt utskottets mening torde frågan, huruvida de arbetsstatistiska undersökningar, för hvilkas verkställande anslag blifvit uti innevarande års riksstat uppfördt och jemväl för nästkommande år af Kongl. Maj:t äskats, kunna, på sätt af 1896 års Riksdag antyddes, gifva uppslag till en i viss mån förändrad behandling af näringsstatistiken, icke med säkerhet bedömas, innan resultaten af dessa undersökningar blifvit framlagda». Nu är det med dessa arbetsstatistiska undersökningar så, att de uppenbarligen komma att fortgå ganska länge, och att det antagligen kommer att dröja årtal, innan några bestämda resultat af undersökningarna kunna framläggas. Det af statsutskottet nu anförda skälet är ju således icke ett uppskof på viss tid till nästa riksdag, utan till en obestämd framtid, ad calendae Græcas. Detta skäl synes således icke kunna tillnötas någon egentlig betydelse.

Det andra skälet, som statsutskottet anför, är, att det synes kunna ifrågasättas, om den förändrade plan för näringsstatistikens utarbetande inom kommerskollegium, som, enligt hvad i statsrådsprotokollet meddelats, nu blifvit anbefald, kommer att i framtiden med nödvändighet kräfvu samma arbetskrafter som under första tiden af dess tillämpning. Ja, den viktigaste ändringen i fråga om näringsstatistikens bearbetande, som genomfördes till följd af det af mig omnämnda beslutet af år 1896, det är den, att primäruppgifternas bearbetande skall ega rum omedelbart i kommerskollegium. Det är den anordningen, som kräfvcr ökade arbetskrafter, och, mine herrar, detta behof kommer att förefinnas lika fullt i framtiden som nu. Den enda förändring, som jag kan se i detta fall, är, att med det ständigt växande statistiska materialet och den lika ständigt växande önskan om mera utvidgad

Anslag till näringsstatistik.

(Forts.)

*Anslag till
närings-
statistik.*
(Forts.)

omfång för de statistiska undersökningarna arbetet kommer säkerligen att växa i stället för att förminska.

Då således enligt min uppfattning intet af de af statsutskottet anförda skälen utgör tillräckligt motiv för att bibehålla på extra stat ett anslag, som afser ett ständigt behof, hoppas jag, att i denna kamrars framställning måtte göras om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Åkerman: Till hvad herr statsrådet och chefen för civildepartementet redan i frågan yttrat har jag endast några ord att tillägga.

Beträffande det första motivet för utskottets afstyrkande af Kongl. Maj:ts proposition, eller det inflytande, som man misstänker skulle komma att ega rum från arbetsstatistikens sida på näringsstatistiken, ber jag att till förökande af de utaf herr statsrådet anförda skälen till bevis, att så icke är händelsen, ytterligare få påpeka några omständigheter. Hvar och en måste väl medgifva, att så till vida en bestämd skilnad förefinnes mellan vår vanliga näringsstatistik och den arbetsstatistik, hvilken med detta år tagit sin början, som den förra skall bereda möjlighet till jemförelse år för år mellan utveckling och äfven tillbakagång inom näringarna, under det att arbetsstatistiken deremot afser en närmare undersökning för en gång af något visst arbetsfält. Frågoformulären för näringsstatistiken böra därför i det stora hela uppgöras en gång för alla, så att endast sådana tillägg då och då behöfva göras, som måste blifva en följd af utvecklingens gång. Men det är då orimligt att i frågoformulären för näringsstatistiken för vissa år intaga några sådana speciella utredningar, som krävas för arbetsstatistiken. Ehuru t. ex. arbetsstatistiken för i år som bekant skall omfatta undersökningar rörande bageriförhållandena, kunde väl svårigen någon hafva ansett skäligt, om kommerskollegium i de för detta år utsända frågoformulär för näringsstatistiken skulle hafva inrymt en massa speciella frågor rörande bagerierna, då man i alla fall icke kunnat undgå att för bageriundersökningen verkställa en särskild och vida mer ingående utredning. I samband härmed vill jag meddela, att frågoformulären för den speciella bagerifrågan äro omfångsrikare än de för näringsstatistiken i hela dess omfattning. Uppgifterna i och för den senare insamlas som bekant genom magistraternas och kronofogdarnes försorg, men till erhållande af de för arbetsstatistiken behöfliga uppgifterna är det alldeles nödvändigt att använda särskilda personer, och om än dessa genom de för näringsstatistiken infortrade frågor i någon mån skulle hafva kunnat befrias från några af de allra enklaste spörsmålen, skulle ju derigenom ändock ingenting hafva vunnits, då man i alla fall får lof att hafva särskilda personer, som kunna så djupt som möjligt ingå i den för tillfället föreliggande arbetsfrågan och taga reda på mångt och mycket, som man alls icke kan intaga i den allmänna näringsstatistiken. Det enda sambandet emellan närings- och arbetsstatistiken är, att man t. ex. för i år genom den arbetsstatistiska

utredningen kan få en kontroll på de genom magistraterna och kronofogdarne för näringsstatiken bekomna uppgifterna beträffande antalet af bagerier, deras egare och arbetare. Men utöfver möjligheten för en dylik kontroll finnes rakt ingenting, hvaruti dessa statistiska undersökningar influera på hvar andra. Enligt mitt förmenande har derfor det första motivet platt ingen verklig innebörd.

Hvad det andra motivet beträffar eller frågan, huruvida man kan vara viss, att för den näringsstatistik, som från och med detta år skall åstadkommas, en andre aktuarie städse behöfves, vill jag framhålla, att det icke är nog med att, såsom herr statsrådet och chefen för kongl. civildepartementet redan anfört, primäruppgifterna hädanefter skola direkt ingå till kommerskollegium i stället för att de af magistrater och kronofogdar hittills underkastats den första bearbetningen och i sammandrag till kommerskollegium inlemnats, genom hvilken förändring betydlig tillökning i arbetet förorsakas, utan näringsstatiken kommer äfven att få ett vida större omfång än hittills, i det att bland andra två så stora industrigrupper som sågverk och qvarnar först nu skola deri upptagas. Detta bidrager än ytterligare till det stadigvarande behofvet af de ökade arbetskrafter, som hittills bekommits endast å extra stat.

Hvad sjelfva frågan angår, kan den ju synas kammaren vara ganska obetydlig, då det i sjelfva verket endast gäller, huruvida den tillförordnade aktuarien skall få rätt att räkna sig äfven de närmaste tjänstgöringsåren till godo, så att hans lön, hvilken nu belöper sig till 1,800 kr., år 1903 kunde blifva höjd med 500 kr. och år 1908 med ytterligare 500 kr. De personer inom kammaren, hvilka inse svagheten hos de af utskottet anförda motiven, hoppas jag emellertid skola finna det vara en orättvisa mot en person, hvilken såsom den nu tillförordnade aktuarien från och med 1892 egnat så mycket godt arbete åt dessa statistiska utredningar utan att därför hafva haft mer än en ytterst obetydlig ersättning, om han skulle ytterligare försenas i möjligheten att få räkna sig till godo lönetillägg i två perioder, hvarmed aktuarielönen är afsedd att förökas.

På de skäl, jag nu haft äran anföra, ber jag, herr grefve och talman, att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Billing: För dem, som icke äro fullt inne i postverkets hemligheter, det vill här säga statsutskottsafdelningarnas arbetssätt, ber jag att få nämna, att då inom en utskottsafdelning tre röster stå mot tre, framläggas på statsutskottets plenum s. k. alternativ. De, som då förlora vid voteringen i statsutskottets plenum, bruka i allmänhet reservera sig mot statsutskottets beslut, men understundom underlåta de att göra det. Om de underlåta att göra det, beror det i allmänhet på ett af tre skäl eller på alla tre skälen på en gång, antingen därför att man tycker, att motståndarne icke sakna skäl för

*Anslag till
närings-
statistik.
(Forts.)*

Anslag till
närings-
statistik.
(Forts.)

sitt yrkande, eller därför att man anser den frågan som föreligger vara af jämförelsevis ringa vikt eller därför att man anser, att det icke kan vara skäl att i Riksdagen framkalla en gemensam votering i en sak, i hvilken man tror sig skola lida nederlag. Nu framkom den fråga, som här är före, från statsutskottets andra utgiftsafdelning med alternativ. I statsutskottet liksom på afdelningen yrkade jag på bifall till Kongl. Maj:ts framställning. Att jag och de, som tänkte lika med mig, icke reserverade oss, berodde på alla de tre af mig nyss nämnda skälen. Vi tyckte, att motståndarne icke saknade skäl för sitt afstyrkande. Men härvid tänker jag ej på de skäl, som äro anförda i betänkandet, utan på ett annat skäl, som ligger bakom, nemligen det att, då Riksdagen med regeringens bifall icke senare än i fjol fattade beslut i denna sak och då stälde anslaget på extra stat, det var något hastigt att nu komma till närmast följande Riksdag med ändringsförslag.

Vidare ansåg man frågan icke vara af så synnerligt stor vikt. Här var ju icke fråga om något högre eller lägre anslag för bedrivande af kommerskollegii statistiska arbeten. I ena som i andra fallet är anslaget detsamma, och arbetskrafterna lika stora; frågan är blott den, huruvida den vid statistiska afdelningen tjänstgörande aktuarien skall ställas på ordinarie stat 1898 eller något senare år. Ingen betvivlar nemligen, att han kommer på ordinarie stat förr eller senare.

Ett tredje skäl för oss var, att vi hade temlig vissbet om, att vi — vid en gemensam votering — skulle förlora i denna punkt. Då ansågo vi icke lönt att reservera oss.

Då nu emellertid chefen för civildepartementet framställt en bestämd önskan derom, att detta anslag ställas på ordinarie stat, och en talare yrkat bifall till den kongl. propositionen, kan naturligtvis jag och de med mig liktänkande icke annat än instämma i detta yrkande, och till den framställning, som de två föregående talarne gjorde, skall jag icke lägga mer än ett par ord. De hafva redan granskat det af utskottet först anförda skälet, att näringsstatistiken skulle sammanhänga med arbetsstatistiken. För min del tror icke heller jag, att den senare utöfvar något inflytande på den förras behandling.

Det andra i betänkandet anförda skälet är, att i en framtid icke så stora arbetskrafter skulle behövas för näringsstatistikens utförande. Med den brinnande entusiasm för statistiska utredningar, som nu är rådande och som antagligen snarare kommer att tillväxa än aftaga, tror jag icke det finnes den ringaste utsigt för att man i framtiden skall kunna reda sig med färre statistiska arbetskrafter än för närvarande.

Jag anhåller därför att få yrka afslag på utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Herr Tamm, Hugo: Jag har icke varit med om detta ärendes behandling på afdelningen inom utskottet och biträdde vid dess afgörande det alternativa förslag, som framställdes af ledamöter från

Andra Kammaren. Otvifvelaktigt är, att Kongl. Maj:t i detta fall genom det anslag, som beviljades af förra årets Riksdag, erhållit den tillökning i arbetskrafter inom kommerskollegium, som Kongl. Maj:t begärde, nemligen så väl aföning åt en aktuarie med 1,800, kr. i lön och 1,200 kr. i tjänstgöringspenningar, till en amanuens 1,200 kr., som äfven för extra tillfälliga biträden m. m. 2,000 kr., summa 6,200 kr. Mot utskottets förslag att tills vidare ej öfverflytta denna summa på ordinarie stat har nu gjorts invändning under förklaring, att utskottets motivering vore oriktig. Jag tror dock att detta delvis beror på en missuppfattning af hvad der står. Riksdagen anförde vid sitt beviljande af detta anslag förra året, »att ifrågavarande anslag uppfördes å extra stat för 1897, af det skäl att anslagskrafvet ställts i sammanhang med frågan om anordnandet af en svensk arbetarestatistik, samt att undersökningarna på detta senare område möjligen kunde gifva uppslag till en i viss mån förändrad behandling af näringsstatistiken». Nu säger Kongl. Maj:t »att vid afgörandet af frågan om ordnande af näringsstatistiken har tagits i öfvervägande, huruvida de arbetsstatistiska undersökningarna kunna föranleda någon ändring i den allmänna näringsstatistikens behandling, men att icke någon sådan ändring funnits häraf påkallad», och under diskussionen har anförts, att t. ex. de anbefalda undersökningarne rörande bageriyrket icke skola hafva något inflytande på näringsstatistiken. Det är ej en teoretisk, utan en på erfarenhet grundad ompröfning utskottet åsyftat. Enligt utskottets åsigt gäller frågan, huruvida det sätt, hvar på uppgifterna nu insamlas för näringsstatistiken, genom magistrater och kronofogdar, kommer att gifva ett nöjaktigt resultat. Uppgifterna för arbetsstatistiken insamlas på helt annat sätt, genom personer, som träda i direkt beröring med arbetsgifvarne, och det är frågan, huruvida icke detta tillvägagående kommer att visa sig fördelaktigare, huruvida icke vid en pröfning och jmförelse mellan de båda sätten detta skall finnas vara förmånligare, än då kronofogdar och magistrater efter gjord insamling af primäruppgifterna kasta in hela luntan till kommerskollegium och sedan låta detta embetsverk efter bästa förmåga reda sig dermed. Det är den frågan, som ännu icke är afgjord. Kongl. Maj:t säger, att saken nu är ordnad inom kommerskollegium, men det är erfarenheten i afseende å insamlandet af uppgifter som skall pröfvas, och som möjligen kan få något inflytande på det slutliga ordnandet af arbetet med näringsstatistiken. Det är detta, som ligger i statsutskottets motivering och hvilket jag för min del icke trott vara oriktigt. Då man härtill lägger de skäl, som af näst föregående talare berördes, att det beviljade anslaget fullt uppgår till den summa, som Kongl. Maj:t förklarar krävas för det omreglerade statistiska arbetets utförande inom kollegium, samt att slutligen en gemensam votering icke skulle utfalla efter deras önskan, som nu velat förändra ifrågavarande anslag till ordinarie, kunde jag för min del på grund af dessa sakliga och opportunitetsskäl icke annat än ansluta mig till stats-

Anslag till näringsstatistik.
(Forts.)

*Anslag till
närings-
statistik.*
(Forts.)

utskottets uppfattning, och anhåller jag äfven att nu få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wærn: Jag kan icke underlåta att med anledning af den jemförelse den siste talaren gjorde i afseende på olika sätt för insamlande af statistiska primäruppgifter, antingen genom magistrater och kronofogdar eller genom särskildt utsedda ombud, uttala min åsigt, att det sist omnämnda sättet skulle blifva synnerligt omständligt och dyrbart, hvarjemte det alltid skulle blifva med stor ovissbet förenadt, om samma personer kunna såsom ombud erhållas år efter år.

Då samme talare vidare yttrade, att kommerskollegium skulle hafva svårt att reda sig med den genom magistrater och kronofogdar insamlade massan af uppgifter, får jag anmärka, att kommerskollegium ingalunda är ovant vid behandlingen af dylika frågor; det tillgår på det sätt, att när helst en inkommen uppgift dertill gifver anledning, vare sig den synes vara ofullständig eller skenbart oriktig eller på annat sätt tvifvelaktig, sätter sig kommerskollegium i direkt beröring med den industriidkare, som lemnat uppgiften och hvilken då får närmare förklara densamma. Detta sätt för uppgifternas berättigande måste ofta användas, och kommerskollegium har en betydande korrespondens i detta hänseende. Dertill kommer, att nämnda myndigheter insamla uppgifterna på grund af sin embetspligt och ständigt äro i förbindelse med kommerskollegium, som sålunda är i stånd att utöfva tryck på dem, i syfte att erhålla allt mer och mer korrekta och fullständiga uppgifter. Under den tid jag var chef för kommerskollegium hände det ofta, att någon af nämnda myndigheter insände ofullständiga uppgifter, och vid förfrågan om anledningen härtill kunde man erhålla till svar, att under den omskrifna rubriken icke lemnats någon uppgift, emedan verksamheten inom ifrågavarande yrke under året varit obetydlig eller alldeles ingen. Skulle man åter för insamlingen af dessa uppgifter hafva att vända sig till speciella ombud, finge man ett oupphörligt förnyadt arbete med dessa, huru intresserade de än må vara. Härtill må läggas, att näringsstatistiken afser upprättandet af tabeller, löpande år efter år och sådana, att man af dem kan göra jemförelser, under det arbetsstatistiken afser att gifva en utförlig och mångsidig kunskap om förhållandena vid en viss tidpunkt. Dessa ändamål äro sålunda olika, och hvad näringsstatistiken angår, är jag för min del öfvertygad, att arbetet dermed inom kommerskollegium icke kan uti förevarande afseenden ordnas på bättre sätt än hvad senast blifvit stadgadt.

Jag anhåller att få tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare derpå att

kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr talmannen sig finna den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 2 af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—66;

Nej—43.

Punkterna 3—7.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 8.

Afdelningen 1.

Mom. a.

Herr Tamm, Hugo: Man säger visserligen, att fiskarne äro kallblodiga djur och att de äro stumma djur, men efter vår erfarenhet i statsutskottet är det nästan inga djur, som åstadkomma, kan jag säga, så varmt blod och så mycket språka som just fiskarne; det kunna herrarne se af reservationerna i denna punkt, som är temligen söndersliten.

Såsom herrarne torde erinra sig, har detta anslag från 1889 till 1896 varit uppfördt till 42,000 kr. Men förlidet år uppstod en sådan här liten varm strid i statsutskottet, och i sista ögonblicket, då beslut skulle fattas, ströks anslaget ned till 35,000 kr. Nu äskar Kongl. Maj:t, att det måtte höjas till 42,000 kr. Olyckan är, att det en gång blifvit nedslaget till 35,000 kr., och nu skola positionerna försvaras, det må framföras hvilka skäl som helst mot desamma. Utskottet har visserligen beviljat 41,000 kr. till Kongl. Maj:ts disposition för fiskerinäringen, men dervid förfarit så, att 5,000 kr. äro förlänade till sä-

*Anslag till
närings-
statistik.
(Forts.)*

*Anslag till
fiskerinäringens
under-
stöd.*

Anslag till
fiskerinärin-
gens under-
stöd.

(Forts.)

larnes dödande, såsom ett *extra* anslag, hvarigenom det inträffar, att Kongl. Maj:ts dispositionsrätt till reservationerna å detta anslag blifvit minskad, och det är just i denna fråga, som jag ej kunnat komma öfverens med utskottet i det beslut, hvartill det kommit. Utskottet säger på sid. 31: »en ytterligare ökning af anslaget har utskottet af öfvan anförda skäl ansett sig icke böra tillstyrka». När jag nu undersöker, hvilket detta skäl är, lyder det på sid. 30 sålunda: »Öfver hufvud taget är området för dispositionen af de under nu ifrågavarande anslagstitel af Riksdagen anvisade medel ganska vidsträckt och gränserna därför i viss mån sväfvande, beroende hufvudsakligen derpå, att enligt äldre bestämmelser de å anslaget uppkommande besparingar öfverföras till den under rubrik »jordbruket, handeln och näringarna» bokförda besparingsfond för att användas till ändamål, som äro hänförliga till något af de mångfaldiga syften, som betecknas af samtliga under nyssnämnda rubrik uppförda anslagstitlar. I anledning af berörda förhållande, hvilket ej väl öfverensstämmer med de grunder, som för statsregleringen i öfrigt nu vunnit tillämpning, anser utskottet betänkligheter möta mot förhöjning af ett anslag, för hvars användning villkoren äro så tänjbara.» Alltså, anslaget må vara huru viktigt som helst, emedan Kongl. Maj:t har rätt att disponera reservationerna å anslaget, skall detta anslag icke höjas. Detta är kontentan af statsutskottets motivering. Man kan säga, att principer äro bra, men det får vara ett vilkor, att det är kloka principer. Men äro de icke det, så äro principerna icke bra att stå vid, och jag kan icke tycka att de i detta fall äro kloka. Ifrågavarande dispositionsrätten rör sig öfver 9 små anslag för jordbruket, handeln och näringarna, hvilka anslag tillsammans utgöra 541,100 kr. Nu har Kongl. Maj:t rätt att använda behållningen å hvilket af dessa 9 anslag som helst för ändamål, som falla inom dessa anslag, hvarför reservationerna å dessa små anslag sammanföras till en gemensam fond: »besparingar å anslagen till jordbruket, handeln och näringarna», och då uppstår den frågan, om man handlar klokt att uppställa så strama bestämmelser för det anslag, som nu är före, att inga besparingar kunna uppstå till Kongl. Maj:ts fria disposition. Herrarne se sjelfva, huru anslaget under 1896 disponerades: assistenterna 8,500 kr., till hushållningssällskapen m. fl. hälften af hvad de betalade till fiskeritillsyningsmän, 15,350 kr., till uppehållande af en fiskodlingsanstalt vid Finspong 1,500 kr., till hydrografiska undersökningar 4,000 kr., till en fiskeristipendiat 1,750 kr., för rapporter rörande sillfisket 4,500 kr., till en tidskrift 1,100 kr., ett besök på Berlin-utställningen 950 kr., till praktiska fiskeriförsök i Östersjön 250 kr. Sammanlagdt hade sålunda disponerats 37,900 kr. till hvad man icke kan säga annat än angelägna saker. Ungefär samma summor kräfvats och äro disponerade för 1897. Då således ingen reservation kan uppstå å detta anslag, om det sättes för knappt, hemställer jag till herrarne sjelfva, om icke särskildt i vårt land, med de rika tillfällen vi hafva till fiske, man bör söka be-

fordra en sådan näring som denna. Det är också glädjande att se det tillväxande intresset hos hushållningssällskapen. 1890 var det endast ett fåtal, som begärde statsbidrag för fiskets befrämjande, 1895 hade deras antal stigit till 14 och under 1896 till 16. Skall man nu ställa det så nått, att Kongl. Maj:t icke har någon möjlighet att understödja tillfälligt fiske? Jag säger *tillfälligt*, ty jag tviflar, att sillen på vestkusten stannar, medan man gör undersökningar, och lyder, om man säger: håll, sill, och vänta, tills Riksdagen fattat sitt beslut. Jag tror således icke, att man på detta sätt befordrar fiskerinäringen, utan det fordras, att det finnes några medel tillgängliga vid behof. Vi se, huru vissa åtgärder vidtagas på försök, exempelvis med bättre fångstsätt i fråga om strömmingsfisket på ostkusten; vidare har man fiskodlingsanstalter o. d., som göres försök med. Om nu kommuner eller enskilde vilja göra något sådant, är det då obilligt, att det finnes några tusen kronor, som Kongl. Maj:t har att disponera, för att hjälpa dem? Att för principen, att Riksdagen skall bestämma öfver hvarje öre, beröfva Kongl. Maj:t möjlighet att disponera fritt några fatiga tusen kronor för fiskerinäringens kraf, anser jag vara att drifva sina principer in absurdum. Och jag kan icke se, att här föreligger någon konstitutionel fara, då hela budgetsbeloppet, af hvilket Kongl. Maj:t skall skrapa i hop några besparingar, är 540,000 kr. Det har anmärkts och anmärkts i utskottet, såsom herrarne äfven se af betänkandet, att af dessa besparingar tagits till flera främmande ändamål, såsom till telefonledningar vid vestkusten. Jag beklagar, att Kongl. Maj:t anslår medel på ett sådant sätt, att derom kan blifva tvist, ty det är just detta, som gör att man mötes med svårigheter, då det blir fråga om att bibehålla en rätt åt Kongl. Maj:t. Men en sådan sak bör man icke bedöma på det sättet, att därför att en enda sak är omtvistad, skall man taga bort möjligheten att uträtta de många goda saker, som verkligen sprungit ur den fria dispositionsrätten.

För min del kan jag således icke finna, att Första Kammaren bör sätta en stängande bom för dessa små anslags höjande, som blir en följd af den princip, som i motiveringen är uttalad, och för att äfven göra ett uttalande åt denna uppfattning hemställer jag, att kammaren måtte ur motiveringen på 31 sid. andra stycket stryka orden: »af ofvan anförda skäl» och på 30 sid. de båda meningar jag nyss uppläste, börjande med: »Öfver hufvud taget är området för dispositionen» etc. och slutande med »för hvars användning vilkoren äro så tjänbara», hvarigenom de skäl, genom hvilka man vill beröfva Kongl. Maj:t dispositionsrätten skulle komma att försvinna. I öfrigt ansluter jag mig till utskottets förslag.

Herr Billing: I de allmänna principer, som den siste talaren framhöll, kan jag nog instämma, men jag måste komma till ett motsatt slutyrkande, och jag vill nu anföra skälen härtill.

Vid förra riksdagen nedsattes anslaget till fiskerinäringen från 42,000 kr. till 35,000 kr. Här i kammaren protesterade jag mot

Anslag till fiskerinäringens understöd.

(Forts.)

Anslag till fiskerinäringens understöd.

(Forts.)

denna nedsättning och yrkade bibehållande af de 42,000 kr., ett yrkande som kammaren godkände; men i gemensam votering fastställdes dock anslaget till 35,000 kr. Nu har Kongl. Maj:t föreslagit, att det å nya måtte höjas till sitt förra belopp eller med 7,000 kr. Herrarne förstå mycket väl, att Riksdagen i allmänhet är mycket litet villig att så snart som närmast följande riksdag förändra sitt beslut. Derför mötte det också ett mycket starkt motstånd att nu upphäfva förra Riksdagens beslut i detta hänseende. Kongl. Maj:t har emellertid begärt en höjning af 7,000 kr., och det förekom mig, som om den föreslagna utvägen vore ganska fiffig för att få igenom en höjning af 6,000 kr., på samma gång som Riksdagen dock fick bibehålla sin värdighet att icke ändra förra årets beslut. Kongl. Maj:t begär 7,000 kr. och specificerar dessa med 1,000 kr. höjning på ett håll, 5,000 kr. för sälars dödande och så 1,000 kr. utan särskild motivering. Utskottet har nu gått regeringen så till mötes, att det höjt anslaget med de summor, som äro föreslagna för särskildt motiverade ändamål. Således, i hufvudsak har regeringen fått hvad regeringen begärt, och Riksdagen har sluppit att säga ifrån: vårt beslut i fjor var förhastadt.

Men nu veta herrarne mycket väl, att klämman hänger samman med motiveringen, om icke alltid logiskt, så icke sällan med politisk nödvändighet. Och att klämman här på detta sätt hänger samman med motiveringen, som af Herr Tamm klandrats, är ganska troligt. Jag medgifver, att man kunat motivera klämman utan stycket på 30 sid., men då kan jag säga eder, mine herrar, att klämman kanske icke låtit som denna låter, utan då hade den möjligen haft anuat innehåll. Vilja herrarne nu stryka denna motivering, så jag vill icke säga något bestämdt — troligtvis förloras något af hvad som i realiteten medgifvits. Icke älskar jag denna motivering med en så innerlig kärlek, att jag skulle sörja öfver dess uteslutande, men jag skulle beklaga, om fiskerinäringen skulle förlora 6,000 kr. anslag, blott för att man tagit bort detta stycke. Sälarne finge då i stället föra ett oinskränkt regemente längs hela Östersjö-kusten; och vilja herrarne låta sälarne regera, för att få bort motiveringen, så stryk denna.

Men har här verkligen i motiveringen blifvit sagdt något så öfver måttan farligt? Jag erkänner, att motiveringen på sid. 30 icke är sådan, som jag helst skulle hafva önskat den, men icke innehåller den något farligt. Ty man får dock medgifva, att det ligger temligen mycket fog till grund för den. Här finnes nemligen en anslagsrubrik, som heter »jordbruket, handeln och näringarna, reservationsanslag». Under denna rubrik förekomma mycket disparata syften. Det är vägar och kommunikationer, undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanärningar, landtbruksingenjörer och deras biträden, befrämjande i allmänhet af landtmannanärningar, länsveterinärer, befrämjande i allmänhet af slöjderna, befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart, befrämjande i allmänhet af bergsbruket, fiskerinäringens understöd. För de flesta af dessa syften finnas anslag på andra håll. Hela an-

slaget här är reservationsanslag af den beskaffenhet, att om man kunnat bespara något på anslaget för landtmannanäringar eller för fiskeribedriften, kan det användas för allehanda ändamål under dessa andra rubriker, och, såsom herrarne se, äro dessa rubriker så tänjbara, att de kunna omfatta snart sagt hvad som helst. Det anfördes i statsutskottet ett exempel, som visserligen blott är litet lustigt, men ej bevisar någonting, att man användt några hundra kronor af besparingarna för att öka lönen åt borgmästaren i Eskilstuna. Det är icke min mening och ej heller statsutskottets, att dessa medel ej skulle hafva användts i godt syfte. Men det är ett exempel på, huru tänjbara villkoren äro för dessa besparingars användning. Och då nu så är förhållandet, och då det är en faststald grundsats, att det skall vara bestämda anslag för bestämda ändamål, tycker jag icke det är farligt att i denna motivering fästa uppmärksamheten på, att det kan vara något betänkligt uti att höja hela detta stora klumpanslag under denna stora rubrik, då villkoren för användningen äro så tänjbara.

Jag slutar med hvad jag sagt förut, att vill kammaren stryka denna motivering, så skall jag för motiveringens skulle icke hafva något emot att den kommer bort — jag hade helst velat, att den icke stått der — men det kan hända, att strykandet af motiveringen medför strykande af siffrorna i klämman; och därför, att jag är mycket angelägen att få höjdt anslag till fiskerinäringen, ansåg jag mig icke göra någon faute, då jag medgaf, att denua motivering fick komma med. Jag yrkar bifall till utskottet förslag.

Herr Tamm, Hugo: Nu tror jag icke på herr Billings profetia, utan att Andra Kammarens ledamöter, som intressera sig för sälarne, släppa den ideella motiveringen och hålla sig till den praktiska. Jag tror icke i detta fall vi hafva något att riskera. Och för öfrigt kan jag icke hjälpa, att jag fortfarande håller på den åsigten, att här äro dessa anslag med Riksdagens fulla medvetande gifna särskildt för att Kongl. Maj:t skall kunna disponera just dessa mera fritt än annars. Hvarför har Riksdagen gjort det, hvarför satt dessa små anslag särskildt, då det finnes stora bredvid för likartade ändamål? Alla dessa anslag äro små och på dem kan ej blifva så förfärlig behållning, att det är värdt tala derom. Jag upptog denna fråga i utskottet och stod der på den mening jag här står, men icke hörde jag något tal om att det var ett farligt yrkande, eller att sälarne skulle få lefva, därför att man gjorde detta yrkande. Men denna fara må vara stor eller liten; för mig står det såsom en fullt klok och rationel åtgärd, att Kongl. Maj:t för detta ändamål har denna lilla summa att röra sig med.

Jag skall endast begära, att punkten b) också föredrages, då mitt yrkande i afseende på motivering mera sammanhänger med den.

Denna hemställda bifölls. Sedan i följd häraf jemväl *nom. b)* blifvit uppläst, anförde:

Anslag till fiskerinäringens understöd.

(Forts.)

Anslag till
fiskerinäringens
understöd.

(Forts.)

Friherre Klinckowström: Jag har endast några få ord att yttra om detta anslag i sin helhet.

På den diskussion, som uppstått till följd af denna fråga, synes det mig, att man kan tillämpa ordspråket: det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta, ty denna diskussion har rört sig på ett sådant sätt, att den, som icke varit inne i saken, skulle omöjligt kunnå begripa densamma. En gemensam votering kommer utan tvifvel att ega rum, då det finnes en högst aktningvärd minoritet af Andra Kammarens statsutskottsledamöter, som reserverat sig mot denna punkt, nemligen 8 stycken med vice talmannen i Andra Kammaren i spetsen. Och då så är förhållandet, skall jag bedja att få förena mig med dessa herrar och sålunda hemställa rörande punkten b), »att anslaget till fiskerinäringens understöd måtte i riksstaten för år 1898 uppföras med oförändradt belopp af 35,000 kronor». Jag tycker icke det är rätt af Riksdagen att nu efter 8 månader rifva upp ett beslut, som fattats vid sistlidne riksdag, då icke några mera talande skäl gifvits för en så ovanlig åtgärd.

Jag har blifvit uppmärksamgjord på att jag tillika borde begära, att reservanternas förslag i punkten a) af denna fråga måtte blifva af kammaren understödt. Och får jag härmed värdsamt hemställa, »att Kongl. Maj:ts förslag om förhöjning i lönen för förste fiskeriasistenten icke måtte af Riksdagen bifallas».

Herr Billing: Jag skall endast bedja att få fästa friherre Klinckowströms uppmärksamhet derpå, att det verkligen finnes mycket goda skäl för höjande af förste fiskeriasistentens lön. Det får man väl från alla sidor medgifva, att det är en mycket stor oegentlighet, att samme man å ena sidan är den som afgifver förslag i ett eller annat afseende för fiskerinäringens befordrande, och å andra sidan är den som, i händelse klagomål häröfver framföras i landtbruksstyrelsen, skall föreslå dom eller åtminstone referera ärendet och derigenom komma att utöfva det största inflytande på besvärens afgörande. Anser friherre Klinckowström det verkligen vara med god ordning öfverensstämmande, att det är samme person, som afgifver förslag och sedan dömer i fråga om besvär öfver dessa förslag? För att undanrödja denna oordning har regeringen nu föreslagit, att från fiskeriinspektöreu en del göromål skola öfverflyttas till förste fiskeriasistenten. Den senare får härigenom en betydligt ökad arbetsbörda och, såsom äfven uppgifvits, förlorar tillfälle till enskild förtjänst. Då synes det icke obilligt att åt honom gifva en löneförhöjning, men deremot obilligt att, såsom friherre Klinckowström hemställt, icke bevilja honom något alls.

Friherre Klinckowström: Med afseende å hvad den siste talaren yttrat, kan det icke annat än förvåna mig, att det allra minsta en tjänsteman får ökad befattning med hvad som helst, skall han genast komma med anspråk på ökad aflöning. Jag vill icke repetera i denna

kammare, hvad jag i detta hänseende här många gånger yttrat rörande min ringa person. Då jag nemligen var tjänstgörande vid ingenjör-corpsen, kastade man på mig otantligt med arbete utan att med en enda skilling godtgöra det, jag kan säga, halfva nattarbete, jag hade att utföra. Och då var det icke fråga om att man icke på en tjänsteman kunde ställa ökade anspråk, utan att han genast skulle begära penningar. Men tjänstemannafrågan är en så stor fråga och måste framdragas i ljuset och reorganiseras helt och hållet. Och då kommer man nog att få se de mest underliga saker i aföningsväg och tjänsteväg. Jag kan icke annat än förena mig med reservanternas i denna punkt.

Anslag till fiskerinäringens understöd.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmanen, att beträffande förevarande mom. a) och b) yrkats: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, 2:o) af herr *Tamm, Hugo*, att utskottets hemställanden måtte bifallas med uteslutande ur motiveringen af de utaf honom anmärkta delar å sid. 30 och 31 i det tryckta utlåtandet, och 3:o) af friherre *Klinckowström*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställanden, skulle antaga de förslag, som innefattades i de af herr A. P. Danielson m. fl. vid de föreliggande momenten afgifna reservationer.

Sedermera gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställanden vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. c).

Utskottets hemställan bifölls.

Afdelningen 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 9—11.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 12 och 13.

Lades till handlingarna.

Punkterna 14—21.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22.

Herr Odelberg, Theodor: Herr Billing har nyss, som han uttryckte sig, låtit oss få en inblick i »postverkets hemligheter», och att döma af dessa afslöjanden måtte enigheten inom statsutskottet icke vara synnerligen stor. Den oinvigde tror dock, att behandlingen af 6:te hufvudtiteln försiggått inom utskottet med sällspord enighet, ty meningsskiljaktigheter i form af reservationer förekomma blott vid två

Anslag till mejeriestitutet vid Alnarp.

*Anslag till
mejeriinstituet
vid Alnarp.*

(Forts.)

punkter. Att dessa meningsskiljaktigheter skulle gälla anslagskraf för vår modernäring, var ju ganska naturligt, ty det har under de sista åren blifvit regel, att sådana anslagskraf af statsutskottet antingen helt och hållet afstyrkas eller också nedsättas till sådana belopp, att det med anslaget afsedda ändamålet nästan helt och hållet förfelas.

I den nu föredragna punkten har statsutskottet yrkat afslag på Kongl. Maj:ts proposition att höja anslaget till Alnarps mejeriinstitut från 8,000 till 10,000 kronor. De skäl, som af statsutskottet härför anföras, äro af en sådan art och beskaffenhet, att Första Kammarens ledamöter i utskottet icke kunnat acceptera dem, hvarför man åtminstone har att hoppas på en gemensam votering i denna fråga.

Allt sedan år 1882 har Riksdagen beviljat medel för åstadkommandet af s. k. högre mejeriundervisning, och det belopp, som för detta ändamål anvisats, utgick till och med år 1892 med 10,000 kronor om året, fördeladt med 5,000 kronor på hvardera af våra båda landbruksinstitut, Alnarp och Ultuna. Vid reorganisationen af Ultuna, år 1892, beslöts, att denna mindre lämpliga tudelning af anslaget skulle upphöra, och att ett särskildt läroverk för meddelande af högre mejeriundervisning skulle inrättas vid Alnarp, der ett nytt, tidsenligt mejeri uppförts.

Den af Kongl. Maj:t för mejeriinstitutet uppgjorda staten, med svårighet hållen inom ramen af det förut beviljade anslaget, 10,000 kronor, förelades 1893 års Riksdag, men statsutskottet och Riksdagen funno beloppet för högt och nedsatte detsamma till 8,000 kronor, förmenande att då högre mejeriundervisning förut kunnat meddelas på två olika platser för 10,000 kronor, borde sådan undervisning hädanefter kunna meddelas för 8,000 kronor. Man angaf icke några vidare skäl och påvisade icke för Kongl. Maj:t, huru besparingar borde göras. Kongl. Maj:t hade naturligtvis, under sådana förhållanden, icke något annat val än att förändra staten, och föreskref dervid, att assistentbefattningen i mejerilära, hvartill beräknats 1,500 kronor, ej skulle besättas, samt att laboratorie- och försökskostnaderna skulle nedsättas från 1,200 till 700 kronor. På detta sätt har det fortgått i 3 år. Riksdagen har beviljat 8,000 kronor till mejeriinstitutet, och man har år efter år kommit till allt större och större visshet om, att skall verkligen en högre mejeriundervisning meddelas, så låter det sig icke göra för detta belopp. Kongl. Maj:t har därför äskat en förhöjning i anslaget med 2,000 kronor, d. v. s. till 10,000 kronor, för att blifva satt i tillfälle dels att anställa en assistent och dels för att få ett högre anslag till försökskostnader. Statsutskottet vill dock ej veta af någon assistent af den anledning, att under läsåret 1894—1895 undervisades blott 7 elever, under det att lärarnes antal var 10. Hvad de 7 eleverna beträffar, så är det öfverensstämmande med verkliga förhållandet, att under läsåret 1894—1895 undervisades blott 7 elever i stället för 12, för hvilket senare antal plats finnes. Orsaken hertill behöfver jag dock icke här angifva. Deremot är uppgiften om de 10 lärarne något öfver-

drifven. Det synes mig dock som om man ej borde lägga mejeriinstitutet till last, att så många af landbruksinstitutets lärare som möjligt användas vid undervisningen, hvilket ock är väl behöfligt, då undervisningen vid mejeriinstitutet meddelas på tvenne afdelningar och intet ännu kan gemensamt föreläsas till följd af elevernas olika bildningsgrad.

*Anslag till
mejeriinstitu-
tet vid Alnarp.*
(Forts.)

Utom öfningar och laborationer, skall på den högre afdelningen föreläsas i mejerilära, husdjursskötsel, speciel ostberedning, sjukvårdslära, ångmaskins- och byggnadslära; på den lägre afdelningen skall meddelas undervisning i svenska språket, räkning, fysik, kemi, mejerilära, husdjursskötsel, byggnadslära och ångmaskinslära, och en så vidlyftig undervisning kräfvär många lärare, och jag tror icke, att deras arbete kan i någon nämnvärd grad minskas, vare sig det finnes 7 eller 12 elever.

Hvad specielt angår läraren i mejerihushållning, har han under nyss nämnda år föreläst i öfver 300 timmar, och dessutom har han haft 67 s. k. öfningstimmar i laboratoriet, hvarje öfning omfattande en tid af 1—3 timmar. Om hans skyldighet vore inskränkt blott härtill, skulle jag icke säga någonting derom, ehuru de förberedande arbetena till 300 föreläsningar i ett så vidlyftigt ämne, som mejerilära, nog kräfva sin tid. Men härtill kommer, att han skall verkställa försök med nya arbetsmetoder och maskiner, anställa bakteriologiska undersökningar, deltaga i de med statsmedel understödda smörprofningarne i Malmö och Göteborg m. m., och till allt detta kan ej tiden räcka. Följden har ock blifvit, att försöken och den bakteriologiska undervisningen vid institutet fått stå tillbaka.

Jag tycker, att det är en ganska stor misshushållning, att, när man lyckats förvärfva åt institutet en så framstående kraft, som läraren i mejerilära, man icke vill på något sätt underlätta arbetet för honom, så att han genom sina vetenskapliga arbeten blifver satt i tillfälle att föra vårt mejeriyrke framåt, utan år efter år fastläser honom vid föreläsningsskatedern.

Statsutskottet har visserligen icke velat bestrida, att det behöfves penningar för att anställa vetenskapliga försök, men utskottet förmenar, att dessa penningar kunna tagas från annat håll. Hvarifrån de skola tagas är icke upplyst, men jag förmodar, att de skola hemtas ur den aldrig sinande guldgrufvan — Alnarps landtegendom. Jag ber då få upplysa, att på Alnarps landbruksinstitut ställes år efter år allt större och större kraf på undervisningen och att anslaget ej blifvit förhöjdt sedan år 1875. Afkastningen af egendomen, som naturligtvis kan variera det ena året mot det andra, måste under sådana förhållanden uteslutande användas för undervisningen vid landbruksinstitutet. Mejeriinstitutet har dock under dessa år icke blifvit lottlös. Vi måste nemligen taga i betraktande, att vid ordnandet af driften vid ett läro-mejeri kan icke uteslutande tagas hänsyn till den ekonomiska fördelen, och egendomen har dessutom fått vidkännas ganska stora uppoffringar för att bereda tillfälle åt mejeriinstitutets elever att

*Anslag till
mejeriinstitu-
tet vid Alnarp.*

(Forts.)

då och då besöka en af Malmö stads största smörexportörs lagerkällare för att derstädes vinna färdighet i smörs afprofning och bedömning.

Det är för kammaren väl bekant hvilket uppsving vårt lands mejerihandtering tagit under de senare åren och huru vårt jordbruk deraf hemtar sin förnämsta inkomst. Vårt smör intager nu andra rummet bland landets exportartiklar, och värdet af densamma uppgår till mellan 40 och 50 millioner kronor om året. Stora intressen äro här att tillvarataga och en tillbakagång i vårt smörs kvalitet kan lätt blifva denna exports död. Vi äro nemligen icke ensamna herrar på den engelska marknaden, utan vi hafva att kämpa med många länder såväl europeiska som utomeuropeiska, som icke sky några uppoffringar för att befrämja sin afsättning. På denna marknad inkastas år efter år allt större och större kvantiteter smör, och den tid är nog icke långt aflägsen, då icke annat smör än det af bästa och yppersta beskaffenhet kan vinna afsättning.

Under sådana förhållanden är det Riksdagens oafvisliga pligt att med alla till buds stående medel söka främja landets mejerihandtering, och det medel, som härvidlag ligger för Riksdagen närmast till hands är att sörja för en god och fullständig utbildning af landets mejerskor, mejerister, mejerilärare och konsulenter. De penningemedel Riksdagen för detta ändamål ställt till Kongl. Maj:ts förfogande inskränka sig till 20,000 kr., deraf 12,000 utgår till undervisning af mejerskor i hela vårt land och 8,000 till mejeriinstitutet, hvars lägre afdelning är afsedd att utbilda mejerister och den högre afdelningen mejerilärare och konsulenter.

Då jag anser detta senare belopp, 8,000 kr., vara alltför otillräckligt ber jag att, med afslag å utskottets hemställan, få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Fosser: Efter den föregående ärade talarens anförande har jag föga i saken att tillägga. Jag skall dock be att få säga några ord.

Det är, såsom herrarne veta, i stadgarne för mejeriinstitutet vid Alnarp, hvilka utfärdades den 13 maj 1893, föreskrifvet, att vid institutet skall finnas 4 lärare och bland dem en assistent, hvilken skall hafva till åliggande att biträda läraren i mejeriskötseln vid undervisningen och vid praktiska öfningar äfvensom vid försök och undersökningar. Det var afsedt att denna assistent skulle få en lön af 1,500 kr., enligt hvad uppgjord stat för institutet visar, i hvilken derjemte voro upptagna 1,200 kr. för laboratorie-försök och öfningar vid institutet; allt detta under förutsättning, att Riksdagen skulle låta det anslag, som beviljades år 1893, nemligen 10,000 kr., oförändradt kvarstå vid detta belopp. Men Riksdagen gjorde icke så, utan nedsatte anslaget ifrån 10,000 kr. till 8,000 kr. för år 1894 och hvarvid det sedan förblifvit. Den närmaste följden af detta Riksdagens beslut blef, att man, i brist på medel, nödgades indraga assistentbefattningen och

nedsätta det till laborationer och öfningar afsedda beloppet till 700 kr. Härigenom blef således det nya mejeriinstitutet vid Alnarp — det enda mejeriinstitut vårt land eger — nästan ifrån början stympadt och det omöjliggjordes derigenom för institutet att fullgöra de uppgifter, som detsamma var asedat att fylla.

*Anslag till
mejeriinstitu-
tet vid Alnarp.*

(Forts.)

De följder för sjelfva läroverket, som häraf uppstodo, kunna, enligt min tanke, icke angifvas tydligare än hvad styrelsen sjelf uttalat inför Kongl. Maj:t i sin begäran om anslagets höjande. Jag skall tillåta mig att uppläsa en bit af hvad styrelsen här säger:

»Då dertill komme, att det förut skäligen obetydliga anslaget till försökskostnader genom inskränkningen blifvit nedsatt nästan till hälften, blefve följden häraf den, att den kunskap och erfarenhet, som eljest skulle kunna föra mejeriinstitutet framåt, nu delvis förnöttes uti löpande göromål och enklare undervisning, som lätteligen kunde bestridas af ett biträde, samt, framför allt, att en gryende försöks- och öfningsverksamhet icke kunde få tillfälle utveckla sig, och styrelsen ville i detta sammanhang särskildt framhålla, att de bakteriologiska studier och undersökningar, som uti nutidens mejerihandtering spelade en så betydlig rol, vore hardt när omöjliga att utan en pålitlig assistent företaga. Under sådana förhållanden och då Kongl. Maj:ts stadgar för mejeriinstitutet, å ena sidan, ålade institutets lärare att anställa försök och undersökningar, samt att äfven söka anordna bakteriologiska undersökningar och, å andra sidan, genom upptagande af en assistent och bestämmande af dennes verksamhet erkänt behovet af en sådan, hade styrelsen, som funne, att anställande af en dylik assistent och ökande af anslaget till försök omöjligen kunde af nu anvisade anslagsbeloppet, 8,000 kr., bestridas, utan att dertill behöfdes ett tillägg af minst 1,500 kr. för assistenten och 500 kr. till försöken eller tillsammans minst 2,000 kr., ansett det vara sin skyldighet att fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på denna vid mejeriinstitutet alltmer framträdande betänkliga brist och af denna anledning tillåtit sig göra nu förevarande framställning.

Uti häröfver inforrdadt och den 19 september 1896 till Kongl. Maj:t afgifvet utlåtande hade landtbruksstyrelsen, med anmälan hurusom hushållningssällskapens i Stockholm år 1895 församlade ombud uti skrifvelse af den 20 november samma år anhållit, att styrelsen måtte söka bereda tillräckligt anslag för komplettering af mejeriinstitutet vid Alnarp, och med fullt instämmande i hvad styrelsen för landtbruksinstitutet i förevarande afseende anfört, för sin del förordadt bifall till ifrågavarande framställning.»

Jag kan icke finna annat, än att styrelsen i detta sitt yttrande har fullkomligt rätt. Det är för institutet nästan omöjligt att motsvara hvad som, enligt af Kongl. Maj:t utfärdade stadgar, är ålagdt detsamma, med mindre det erhåller hvad som nu är begärdt.

Utskottet säger visserligen på sid. 45, »att det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke, derest för ett verksamt bedrivande af ifråga-

*Anslag till
mejeriinstitu-
tet vid Alnarp.*

(Forts.)

varande undersökningar med nödvändighet erfordras större tillgångar till bestridande af laborationskostnader, medel härtill skulle kunna utan anlitande af statens mellankomst åvägbringas».

Detta utskottets antagande torde vara tvifvel underkastadt. Och i alla fall vore föga vunnet genom en liten tillökning i medlen för laborationsöfningarne. Skola dessa undersökningar, som för ett lyckligt praktiskt utöfvande af mejeriyrket äro af en så utomordentlig betydelse, blifva verkligt fruktbringande, så erfordras vid institutet en person, som har så mycken ledighet, att han kan hängifva sig åt dessa undersökningar och försök och följa dem med oafbruten uppmärksamhet och kontroll. Utan detta lär ett godt resultat icke kunna vinnas. Det är icke nog med att institutet kan skaffa sig några hundra kronor till laboratorieundersökningar; dermed är saken icke hjälpt. Enligt min tanke behöfver institutet i första rummet en ung vetenskapligt bildad person, som kan inlägga hela sitt arbete på mejerihandteringens vetenskapliga område och föra denna framåt. Det är hvad som först behöfves. Utan eu sådan personlig tillökning i krafterna kan jag icke se, att det skulle hjälpa, om institutet finge några hundra kronor till laboratorieöfningar.

Det torde ock få medgifvas, att de 2,000 kronor, hvarom här nu egentligen är fråga, och hvarom hela tvisten rör sig, är en ytterst ringa penning i jmförelse med den stora uppgift, som den är afsedd att fylla, nemligen den svenska mejerihandteringens utveckling och förande framåt.

Skola de svenska smörproducenterna kunna bestå i konkurrensen på den utländska marknaden, måste de följa med sin tid och tillverka en god vara och en vara, som blir allt bättre och bättre, ty annars blifva de slagna ur brädet. I sina bemödanden härutinnan äro de i stort behof att få all den hjälp och det stöd, som vetenskapliga undersökningar och vetenskapliga försök kunna lemna dem.

Ur dessa synpunkter är det som jag, herr grefve och talman, anhåller om bifall till reservanternas förslag.

Herr Dickson: Efter de båda föregående talarnes anföranden behöfver jag icke spilla några ord för att antyda mejerirörelsens betydelse för vårt land, eller behofvet för mejerirörelsen att tillgodogöra sig vetenskapliga ansträngningar för att lösa åtskilliga frågor. Mejeriinstitutet vid Alnarp har just åsyftat att lemna en sådan handräckning åt vår modernäring. Åt läraren i mejeriskötsel är uppdraget att anställa rön och försök inom mejeriväsendets område. Han skulle enligt den ursprungliga planen till sitt biträde hafva en assistent, men sedan denna befattning indragits, nödgas läraren i mejeriskötsel sjelf bestrida all undervisning i ämnet, och då varder den tid, som han kunde egna åt undersökningar och försök, ganska begränsad. Denna begränsning kommer att medföra, att de behöfliga laborationerna komma att minskas.

De skäl, som utskottet anfört, äro skäligen haltlösa och hafva re-

dan blifvit bemötta. Det omnämnes, att ett år lärjungarnes antal varit 7, deraf 2 i den högre klassen, men det omnämnes icke, att lärjungantalet varit större flera föregående år. För närvarande är det 5 lärjungar i hvardera klassen, summa 10.

*Anslag till
mejeriinstituet
vid Alnarp.*
(Forts.)

Utskottet har deremot räknat rundt, då det uppgifver antalet lärare. För att få upp skaran till 10 har man till och med tagit med en ladugårdsförmän bland lärarne. Att kombinera antalet lärjungar med antalet lärare är för öfrigt alldeles orimligt. Det kan ju icke vara meningen att ålägga t. ex. läraren i ångmaskinslära eller byggnadskonst att undervisa i mejeriskötsel. Icke heller kan meningen vara att minska antalet lektioner i mejeriskötsel och låta eleverna läsa dess mera i ångmaskinslära eller byggnadskonst. I alla händelser hafva lärarne icke tid att undervisa mera än de redan göra. Det egentliga skälet för afslag ligger väl i den antydning, att kostnaderna skulle skaffas utan statsens mellankomst, och jag måste antaga, att utskottet härmed syftar på att dessa kostnader skulle utgå från Alnarps landbruksinstitut. För att emellertid antyda omöjligheten för detta institut att kunna, i vidare mån än som sker, lemna bidrag till mejeriinstituet, skall jag be att få nämna, att statsanslag utgå till Ultuna med 49,000 kronor och till Alnarp med 29,400 kronor. För att kunna uppehålla undervisningen i den grad, som kräfvades, har landtbruket vid Alnarp nu lemnat 10,000 kronor årligen. Att denna egendom icke kan lemna mera torde framgå af följande förhållande.

Då egendomen 1857 uppläts till landbruksinstitut, skedde det emot ett arrende, högre än det som dittills utgått, och detta arrende utgöres fortfarande. Att under nuvarande dåliga konjunkturen för landtbruket egendomen fortfarande kan lemna omkring 10,000 kr. till landbruksinstitutets underhåll är ett ganska vackert resultat, men att något ytterligare i den vägen kan förväntas, är icke möjligt. Man får vara glad så länge det går som det går. Att ifrån något annat håll än Alnarp förvänta en sådan mellankomst, som utskottet antydt, torde vara alldeles orimligt. Icke kan det väl vara meningen, att en statsinstitution, som mejeriinstituet vid Alnarp, skall för sitt uppehälle vara beroende på bidrag från kommuner eller enskilde.

Jag får instämma i herr Odelbergs yrkande.

Herr Nyström, Thomas: Efter de uttömmande anföranden, vi nyss hört, skall jag bedja att få inskränka mig till en jernförelse mellan de olika sätt, hvarpå mejeriushållningen understödjes i vårt land och i vårt södra grannland.

Om Kongl. Maj:ts förslag bifalles, erhåller institutet förutom mindre belopp för undervisning i biämnerna endast en lärare, nemligen den i mejeriskötsel, hvars lön går till 4,000 kr., och en assistent med 1,500 kr. aflöning, hvarförutom 1,200 kr. äro upptagna till laborationer och försökskostnader. Men huru är i detta fall förhållandet i det lilla Danmark? Enligt uppgifter, som lemnats af numera aflidne docenten

*Anslag till
mejeriinstitu-
tet vid Alnarp.*
(Forts.)

Fjord, var arbetet vid motsvarande institut derstädes fördeladt på två afdelningar. Inom första afdelningen, der undervisningen sköttes vid sjelfva anatalten, utgingo lönerna till en försöksledare, bemålde Fjord, med 6,400 kronor, en laboratorieföreståndare 2,800 kronor, en kalkylatör och bokhållare 4,000 kronor, en assistent 2,200 kronor, 2 assistenter, hvardera 2,000 kronor, summa 19,400 kronor. Vid den andra afdelningen, afsedd för praktiska försök på landet ute på egendomarna, voro fem assistenter anstälde. Till dessa utgick en öfverassistents lön à 3,500 kronor och en assistents à 2,500 kronor, en à 1,500 kronor och två à 1,000 kronor hvardera, alltså till dessa försök 9,500 kronor, således afförningssumman i sin helhet 28,900 kronor. Anstalten uppbar i ett som allt under flera år ett anslag af 77,000 kronor till försök och laborationer förutom 24,000 kronor till de serier af smörutställningar, som höllos på laboratoriet, summa samman 101,000 kronor. Detta är något mer än tio gånger beloppet af det anslag, som regeringen begär för mejeriinstitutet vid Alnarp. 101,000 kronor är ju mycket penningar att utgifva, men hvilket har också icke resultatet blifvit? Det lilla landet med något öfver två millioners befolkning har så utvecklats sin mejerihushållning, att all import till England af smör fylles till $\frac{2}{7}$ delar af danskt smör, deruti icke inberäknadt det som transiterar öfver Danmark från Sverige, Finland och Ryssland. Tron I, mine herrar, att Danmark skulle kommit till detta resultat utan så stora ansträngningar? Vill man nå målet, måste man också anslå *penningarna*. Då nu frågan är att endast återgå till det belopp, som en gång varit anslaget till mejeriväsendet i vårt land eller 10,000 kronor, finnes det väl icke något skäl, att nedsetta anslaget under hvad regeringen ansett nödigt.

Jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Bondesson: De föregående talare, hvilka här uppträdt, hafva så väl utredt denna fråga, att för mig återstår föga att tillägga. Af den erfarenhet, jag eger angående mejeriundervisningen, har framgått, att det kräfvades ständigt nya krafter och dngligt folk för dess handhafvande. Jag anser därför att det vore oklokt att pruta ned siffran till 8,000 kronor, utan föreslår dess bestämmande till det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet, 10,000 kronor.

Herr Billing: Mer än tillräckligt har talats till förmån för detta anslag. En punkt bör dock vidröras, och jag vill göra detta genom en förfrågan till den, som vill besvara den: jag förmodar att chefen för landtbruksstyrelsen är härtill rätte mannen. Den hufvudsakliga grunden till motståndet mot detta anslag är misstanken, att läraren i mejeriskötsel arbetar i den tidskrift för landtmän, för hvilken han är utgifvare, samt att denne lärares tid genom arbetet i denna tidskrift skulle upptagas i så hög grad, att han icke skulle hafva tid öfver att tillräckligt egna sig åt sin lärareverksamhet vid institutet, hvaremot hans tid, derest han icke skötte denna landtmannatidning, skulle fullt

räcka till för det arbete, som i den kongl. propositionen omtalas. Då detta är hufvudskälet för motståndet anhåller jag att på min nu framställda fråga måtte gifvas ett bestämdt svar, som icke blott höres inom denna kammare, utan också der, hvarest motståndet är starkast.

*Anslag till
mejeriinstituet
vid Alnarp*
(Forts.)

Herr Odelberg, Theodor: Jag får tacka herr Billing, som till mig framställt denna fråga, ty jag har mig bekant, att det just är det af herr Billing vidrörda förhållandet, som väsentligen inverkat på Andra Kammarens utskottsledamöters obenägenhet att bifalla Kongl. Maj:ts förslag om höjandet af anslaget till mejeriinstituet vid Alnarp. Jag ansåg icke lämpligt att, då jag förra gången hade ordet, beröra detta ämne, men då jag nu blifvit af herr Billing direkt dertill uppfordrad, ber jag att få upplysa kammaren om huru dermed sig förhåller. Herrar Winberg och Engström, båda två anställda såsom lärare vid Alnarps institut, stå såsom ansvarige utgifvare för »Tidskrift för landtmän», hvilken tidskrift nu utgifvits i omkring 16 år. Tidskriften grundades af dem, och ingen torde väl kunna klandra, att lärare vid ett landbruksinstitut redigera en landbrukstidning. Jag för min del anser det högeligen önskvärdt. Hvad den tid beträffar, som herr Engström uppoffrar för detta arbete, så tror jag icke att den är nämnvärd, ty antalet artiklar, han årligen skrifer, inskränker sig till ett tiotal och alltid i det ämne, hvori han meddelar undervisning. Jag kan rätt väl förstå, att afundsjukan är stor mot dessa personer, sedan denna tidskrift numera blifvit en affär, som, i motsats till dylika företag, lemnar vinst. Orsaken härtill torde ligga deri, att jemte sjelfva texten förekommer en af vårt lands jordbrukare högt gouterad annonsafdelning, derutaf utgifvarne hafva stor inkomst. På redigerandet af denna annonsbilaga nedlägg naturligtvis ej utgifvarne något arbete, hvarför enligt mitt förmenande d:r Engströms arbete med utgifvandet af förberörda tidskrift ej på något sätt störande ingriper i hans lärareverksamhet.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande punkt endast yrkats, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet hemställt samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkterna 23—28.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Anslag till
svenska moss-
kulturföre-
ningen.

Punkten 29.

Herr Benedicks: I sex långa år har svenska mosskulturföreningen ideligen petitionerat om ett understöd af 15,000 kronor. Så småningom har Riksdagens anslag nalkats denna siffra. Sedan anslaget under flere år utgått med 10,000 kronor, beviljade Riksdagen i fjol 13,500 kronor likvisst under uttalande af den uppfattningen, att någon anslagsförhöjning icke skulle ifrågakomma under en längre följd af år. I förbigående ber jag få nämna, att jag låg sjuk, när denna fråga förevar här i kammaren, eljest hade jag med säkerhet opponerat mig mot detta vilkor; ty jag måste säga, att, äfven om anslaget höjdes med 3,500 kronor, var det en present, påminnande om »timeo Danaos et dona ferentes». Ty antingen är svenska mosskulturföreningen icke förtjent af något understöd — slopa då anslaget! Eller har det derutaf gjort sig förtjent — gif den då hvad den behöfver!

Jag anser det vara Riksdagen föga värdigt att så behandla en förening, som från alla håll vunnit det erkännandet, att den fyllt sin pligt — och mer än så. Föreningens behof af understöd har vitsordats från alla håll, från landtbruksstyrelsen, från chefen för civildepartementet; den har skördat erkännande från in- och utländska auktoriteter. Är det då skäl, mine herrar, att småsnåla på sätt man här gjort?

Sedan Riksdagen uppstälde sitt vilkor, har likväl ett nytt skäl tillkommit, i det att vår högt förtjente kulturingeniör, hvilken allt mer och mer efterfrågas och arbetar inom alla län, har för att kunna bibehållas vid sin befattning måst tilldelas ett ökadt årsarfvode af c:a 1,000 kronor. Ja, mine herrar, 1,000 kronor kan ju icke vara mycket för staten, men för föreningen är det mycket och för föreningen spela de 1,500 kronor, hvarom jag här petitionerat att anslaget skulle ökas med, en stor roll, då de deremot *intet* betyda för staten.

Det är därför jag vågar anhålla, att Riksdagen måtte besluta att till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1898 anvisa ett anslag af 15,000 kronor.

Herr Billing: Man kan ju visserligen säga, att om Riksdagen beviljat 13,500 kronor till svenska mosskulturföreningen och dermed visat att Riksdagen gillar denna förening och vill understödja densamma, kunna skäl andragas för att höja anslagsbeloppet till 15,000 kronor, då föreningen visat sig vara i verkligt behof deraf. För min del skulle jag därför icke hafva någonting emot att bevilja dessa 15,000 kronor. Men, å andra sidan torde lätteligen inses af såväl motionärerna som kammaren i öfrigt, att statsutskottet icke kunde komma till annat resultat, än det som här föreligger. Då vid sistlidna riksdag anslaget efter många fruktlösa försök höjdes till 13,500 kronor, så skref Riksdagen, att den vid meddelande af detta beslut tillika ville uttala den uppfattning, att »efter en sådan anslagsförhöjning anspråken på

statsbidrag till mosskulturföreningen måtte för en längre följd af år begränsas till högst samma belopp, som det för detta år beviljade». Nu kunde naturligtvis icke statsutskottet anse ett år vara »en längre följd af år», och därför kunde icke utskottet annat än hemställa om afslag på motionen. Men är det så, att kammaren, det oaktadt, vill bifalla densamma och sålunda läsa korrektur på sin motivering i fjol — icke tror jag att statsutskotters ledamöter skola komma att sörja deröfver.

Emellertid yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr Benedicks: Jag får tacka för de välvilliga ord, den siste ärade talaren yttrat om föreningen, men jag får, å andra sidan, erinra om, under hvilka omständigheter dessa 3,500 kronor beviljades sistlidne riksdag, och hvilka bragt in i riksdagshandlingarna ett sådant uttryck som att »efter en *sådan* anslagsförhöjning» etc. Skälet var då, att svenska mosskulturföreningen, såsom en *captatio benevolentiae* gentemot statsutskottet, beslutit att anlägga mosskolonier.

Denna fråga är blott en mycket obetydlig början till, såsom jag hoppas, blifvande stora ting. Här i Sverige hafva vi ännu icke från statens sida vidtagit några åtgärder i stort för att kolonisera de landsändar, som deraf äro i behof. Vi hafva särskildt i Norrland sådana omätliga landvidder, hvilka der kunna blifva till god åker och äng, att de till arealen öfverstiga hela Sveriges åkerareal i öfrigt.

Huru har man i detta afseende tillvägagått i andra länder? I Danmark har Hedesällskapet, som närmast motsvarar svenska mosskulturföreningen, ett anslag af 202,000 kronor, deraf 80,000 kronor särskildt till samma ändamål — de öfriga utgå till skogsplanteringar. Detta är, mine herrar, andra summor än vi här komma med.

Jag skulle väl kunnat förstå, om statsutskottet hade slutat med 15,000 kronor — den summa, om hvilken vi oupphörligen petitionerat, men att rabattera 10 procent och säga: »13,500 kunna vara nog» — det anser jag icke vara riktigt eller Riksdagen värdigt.

Här är onekligen ett tillfälle att praktiskt visa sin fosterlands-kärlek, och när Ni, mine herrar, höra att goda motiv finnas att nu frångå det vid sistlidne riksdag uppställda vilkor för ökad statsbidrag till svenska mosskulturföreningen, hoppas jag att kammaren måtte bifalla motionen.

Herr Lundeberg: Då den ärade ledamot, som fört utskottets talan i denna fråga, på sätt och vis nästan gifvit litet på hand att han för sin del vore benägen att tillmötesgå motionärernas önskan i förevarande fall, har jag funnit mig nödsakad att angifva min ställning till denna fråga, en ställning, som jag tror öfverensstämmer med majoritetens inom statsutskottet. Jag måste då yrka afslag på den föreliggande motionen och bifall till utskottets förslag, och jag gör detta just af det skäl, som den ärade talaren anförde, att nemligen sista

Anslag till svenska mosskulturföreningen.
(Forts.)

Anslag till
seeska moss-
kulturföre-
ningen.
(Forts.)

årets Riksdag vid anslaget förhöjning tydligen gjorde det förbehåll, att någon ytterligare förhöjning icke under en längre följd af år finge ega rum. Villkoret hade, tror jag, sin grund deruti, att man ännu icke är så fullt förtrogen med föreningens verksamhet. Föreningen afser att gagna jordbruket och har, såsom många af oss veta, på väsentligaste sätt redan gjort detta genom att bringa i dagen många nya rön inom mosskulturens område; men sådana positiva, praktiska allmänneliga resultat hafva likvisst ännu icke åstadkommits, att det, om jag så får säga, växt in i jordbrukarnes medvetande, att de uti föreningen hafva ett stöd och att dess verksamhet är af den nytta, att föreningen bör hugnas med stigande understöd i samma mån som dess verksamhetsområde växer. Det måste således enligt min åsigt vara och blifva föreningens uppgift att så söka ordna sig, att den uppfattningen går in i de breda lagren ibland jordbrukarne, att föreningen gör nytta på deras område. Jag förstår mycket väl, såsom motionären här angaf, att det skall vara förenadt med stora ansträngningar att med begränsade tillgångar komma till ett sådant resultat, men då man ser och känner föreningens föregående arbete, så vågar jag tro, att de män, som gjort så stora insatser för föreningens framgång och för att vinna det mål den ställt för sig, icke skola förtröttnas utau söka fortgå och efter hand komma derhän, att den stora betydelse för landet och dess jordbruk, som föreningens verksamhet har, blir känd och erkänd. Den motionär, som talade, angaf *en* point, om hvilken jag för min del är med honom lifligt ense, nemligen, att föreningens högt förtjente mosskulturingeniör måtte kunna beredas sådana fördelar, att han fortfarande kan bevaras i föreningens tjänst. Jag har haft erfarenhet af hans verksamhet och finner den förträfflig.

Men saken ligger för närvarande icke så, att man kan drifva fram högre anslag i denna rigtning. Allt får lof att mogna här i verlden, och denna fråga är verkligen ännu icke så klarställd för de deruti mindre invigde, att föreningen kan från Riksdagen påräkna den ekonomiska tillslutning, hvaraf den likväl säkerligen är mycket förtjent.

Här har förut i dag talats om, att det icke är lämpligt att fastslå ett anslag ett år för att omedelbart året derpå höja detsamma. Jag tror, att om detta är i allmänhet riktigt, gäller det ännu mera *detta* anslag, vid hvilket Riksdagen fäst ett sådant vilkor, »att det icke på flera år får förekomma någon höjning deraf.» Jag anser därför, att det är i föreningens bästa intresse att för ögonblicket låta sig nöja med det anslag, som är föreslaget, och gifva sig till tåls. Sedan resultatet af dess verksamhet blifvit mera allmänt kända, skall nog föreningen möta mer offervillighet för de anspråk, som föreningen kan ställa på allmänt bidrag -- derom är jag förvissad.

Jag tror emellertid, att, om föreningen och dess här närvarande representant nu skulle drifva saken längre än hvad utskottet föreslagit, det kanske endast skulle vara till skada för föreningens framtida verksamhet. Jag vågar därför vördsamt yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Benedicks: Den siste ärade talaren sade, att det ännu icke föreligger något allmänt resultat af föreningens verksamhet. Så ledsen det än gör mig att upptaga kammarens tid, nödgas jag, då detta är särskildt framhållet, att derpå svara, att detta endast bevisar bristande kunskap hos den siste talaren, att han icke har reda på omständigheterna och icke känner den verksamhet, som svenska mosskulturföreningen bedrifvit. Den har undan för undan undervisat mossodlarna om sättet att rationellt sköta sina mossar, i hvilket afseende ett stort omslag har skett i jmförelse med förut. Förr i tiden begagnades endast ladugårdsgödsel å mossodlingar, men nu är det en öfvervunnen ståndpunkt. Den har bevisat, att detta icke lönar sig så som det sätt man nu använder med artificiell gödsel. Den har visat, att användandet af det förut i Sverige så mycket omtyckta benmjölet endast är att bortkasta pengar och att fältspatmjölet icke på långt när är värdt sina penningar. Ja, mine herrar, jag skulle kunna stå qvar här en lång stund ännu och uppräknat dylika bevis. Jag tror dock, att det klander, som ligger i den siste ärade talarens ord — om också der i öfrigt fans beröm — äfven är det enda klander, som föreningen fått uppbära. Jag tror, att, när statsutskottet i fjol föreslog den skrivelse, som här varit i fråga, med de för föreningen omnösa orden, tillräckliga skäl för ett sådant skarpt uttalande icke förelågo; och då nu, som sagdt, ytterligare ett skäl tillkommit, anhåller jag om bifall till vår motion.

Anslag till svenska mosskulturföreningen.
(Forts.)

Herr Lundeberg: Jag bekänner och erkänner gerna och villigt, att jag dess värre icke är så djupt inne i föreningens verksamhet, att jag kan gifva något positivt omdöme, ännu mindre någon utredning rörande densamma, men jag tror, att den siste ärade talaren missförstod mig, då han nu säger att jag påstått, det resultaten af föreningens verksamhet icke äro kända. Såvidt jag kan erinra mig, föllo mina ord så, att föreningens verksamhet ännu icke ledt till positivt praktiska och allmänliga resultat på det sätt, att jordbrukarne i allmänhet hafva klart för sig innebörden af denna verksamhet och den nytta, som deraf kan beredas jordbruket. Och vid detta uttalande står jag fortfarande, herr grefve och talman!

Herr Tamm, Hugo: Jag tror, att det icke är skäl att i denna fråga tala mycket om nyttan eller icke nyttan eller graden deraf. För mig står det egentligen klart, att, då Riksdagen vid detta anslags beviljande i fjol fattade ett beslut, der den mer än vanligt underströk, att man bör stanna vid detta, skulle det förefalla egendomligt, om redan året derpå en förhöjning skulle vidtagas. Jag tror icke — för att begagna ett uttryck, som herr Benedicks hade — att det vore öfverensstämmande med Riksdagens värdighet. Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

*Anslag till
svenska moss-
kulturföre-
ningen.*
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Benedicks*, att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla den i ämnet väckta motionen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade, efter att hafva förnyat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Benedicks* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 29 af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut, sedan jemväl den förseglade sedeln öppnats, befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—52;

Nej—53.

Punkterna 30—37.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 38.

Lades till handlingarna.

Punkten 39.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 20 och 23 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 10 § i

förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875, dels ock väckt motion, åsyftande ändring af samma lagrum, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt,

Föredrogs å nyo lagutskottets den 20 och 23 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862.

Om obehörighet för ledamot af rådstufverätt att vara rättens ombudsman i konkurs.

Herr Hasselrot: Som kammaren af betänkandet finner, har jag anmält min reservation mot utskottets ifrågavarande förslag och tillåter mig nu att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i oförändradt skick. Jag erkänner villigt behovet af den ifrågasatta inskränkningen i den rätt, som för närvarande tillkommer domstolen, att till rättens ombudsman utse en person inom rätten, dervid för närvarande undantag gifves endast för rättens ordförande. Men då jag erkänner befohgenheten af denna inskränkning, vill jag dock icke göra den i vidsträcktare mån än behovet kräfver. I detta fall skiljer sig Kongl. Maj:ts proposition från utskottets förslag. Utskottet föreslår såsom ett absolut hinder för att vara rättens ombudsman att vara ledamot af rätten, då Kongl. Maj:t deremot vill medgifva, att så kan ske i det undantagsfall, att i stad domstolen är ordnad på flera afdelningar, af hvilka en särskildt har att handlägga konkursärenden. Och då jag tror, att man till fullo vinner det syfte, som afses med den ifrågasatta ändringen, genom ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition, har jag trott, att lagutskottet gått längre än behovet kräfver. Om det nu vore så, att den inskränkning, som utskottet satt i fråga, gälde endast ordinarie ledamöter i rätten, hvilka i allmänhet torde hafva tillräckliga inkomster, vore deremot icke så mycket att säga. Men inskränkningen gäller jemväl de unga jurister, som tillfälligtvis äro eller blifva adjungerade i domstolen; och det synes mig vara att gå för långt. Det torde vara kammaren väl bekant, att en ung jurist, som icke egnat sig åt enskild verksamhet eller icke lyckats deri, får gå många, långa år, innan han får en tillräcklig inkomst och således under tiden såsom man säger »suga på ramarna». Det är icke riktigt att undandraga dessa tillfälle till en inkomst, som öfverensstämmer med deras ställning, genom ett uppdrag, hvilket de utan olägenhet kunna sköta. Förhållandet är just sådant beträffande de arfvoden, som kunna beredas dem genom att vara rättens ombudsman. Den tid är nu förbi, då dessa arfvoden voro orimligt höga och därför väckte missbelåtenhet. Med den pröfning, som nu åligger rätten beträffande dessa arfvoden, tror jag, att man i allmänhet är belåten med beloppen af desamma, och att de ej heller äro oskäligt höga. Jag vågar äfven påstå, att dessa unga jurister, som tjenstgöra vid stadsdomstolarna, i många afseenden synnerligen väl lämpa sig för ett sådant uppdrag.

Om obehörighet för ledamot af rådstufvurätt att vara rättens ombudsman i konkurs.
(Forts.)

De ega nemligen en ganska stor erfarenhet, då de kommit så långt, att de en och annan gång varit ledamöter af domstolen, och denna har genom sin kännedom om dem tillfälle att bland dem utse den lämpligaste och bäste. Äfven den ställning en sådan jurist intager till domstolen, då han ju är beroende af dess omdöme, blir för honom en ytterligare sporre att väl sköta ett sådant uppdrag, och jag vågar bestrida, att någon olägenhet kan uppkomma genom ett förfarande härutinnan, som står i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition. Ändamålet med ändringen är att förekomma en sammanblandning af domarens och rättens ombudsmans kall, och detta vinnes till fullo genom Kongl. Maj:ts proposition. Många stadsdomstolar äro delade på två eller flera afdelningar, och dessa afdelningar hafva i sin dömande verksamhet med hvarandra icke mer att göra än hvad t. ex. rådstufvurätten i en stad har att göra med rådstufvurätten i en annan.

Utskottet säger emellertid att, om man nödgas förbjuda rättens ledamöter i mindre städer att vara rättens ombudsman, skulle det vara en orättvisa att låta en sådan förmån komma rättens ledamöter i vissa större städer till godo. Jag kan dock icke finna, att deri ligger någon verklig orättvisa, och det kan ju för öfrigt icke vara lämpligt att utsträcka ett förbud till personer, som icke böra drabbas deraf, endast för att vinna likställighet. Sådan vinnes ändå icke, ty vid våra landt-domstolar kan fortfarande en rättens ledamot utses till ombudsman.

På grund af hvad jag anfört tillåter jag mig hemställa, att kammaren med afslag å utskottets förslag bifaller Kongl. Maj:ts proposition oförändrad.

Herr Ljungberg: Det torde vara temligen allmänt bekant, att denna rättensombudsmansinstitution, som för några år sedan blef inrättad, icke är omtyckt eller populär, och detta af både rättsliga och ekonomiska skäl. I denna fråga, som nu är före, har man endast fäst sig vid de rättsliga, såsom äfven den siste ärade talaren gjort, men det fins äfven andra anmärkningar att göra. I det förra afseendet vill jag först nämna, att den inskränking, som Kongl. Maj:t velat göra för rätten att till ombudsman utse en ledamot, synes mig ingalunda kunna vara fullt tillfredsställande. Hvad man har klagat öfver är rättens partiskhet för sina ombudsmän — rätten, som likväl i många fall måste döma öfver ombudsmännens förfarande. Man har då yrkat, att rätten icke skulle få till ombudsman utse någon sin ledamot. I regeringens förslag har ansetts tillräckligt att utesluta konkursafdelningens ledamöter i de städer, der en sådan särskild afdelning finnes. Men detta kan icke vara ändamålsenligt, ty det är icke att förvänta, att ledamöterna på en afdelning skulle vilja bereda någon ledamot af annan afdelning något obehag eller någon minskning i inkomster. De finnas, som tycka att lagutskottet till och med gått för långt i medgifvande, då det sagt: »härtil må ej utses rättens ord-

förande, ej heller i stad, annan *ledamot* af rätten»; och det var äfven ursprungligen en önskan hos dem, som förut väckt motion i saken, att icke *någon* person, som tillhörde rätten, skulle utses. Förhållandet är, såsom vi veta, att i de större städerna en mängd unga jurister anförtros uppdraget att såsom adjungerade ledamöter eller notarier sitta i rådhusrätterna. Dessa, som ena tiden äro adjungerande och protokollsförande, äro den andra lediga och oförhindrade att utöfva en ombudsmansbefattning, men hafva sitt inflytande qvar med lika verkan som om de vore ledamöter af rätten. Jag kan således icke finna det undantag af rättens egna ledamöter från ombudsmannaförtroendet, som utskottet nu föreslagit, vara synnerligen tillfredsställande. Man kommer icke långt med denna ändring, och den är äfven långt mera oväsentlig än man antager.

Det egentliga felet, som hittills icke blifvit vidrördt i någon motion och som jag därför endast i förbigående kan nu beröra, är af ekonomisk natur. Så länge man ställer det så, att rättens ombudsmans intresse är förbundet med sysslomännens eller godemännens, måste följden bli, att borgenärerna stå, jag vill icke säga rättslösa, men likväl icke i samma skydd af rättens ombudsman, som bör kunna påräknas. Det har varit exempel, att, sedan borgenärerna beslutit ett visst arfvode — moderat men fullt tillräckligt — till sysslomännen och rättens ombudsman, hvilket vanligen bestämmes för dem gemensamt, men hvaraf den senare i allmänhet anses böra uppbära en tredjedel, hafva borgenärerna åter sammankallats inom fjorton dagar derefter för att med tillhjälp af på förhand utdelade fullmagter, aktier o. d., besluta en förhöjning i detta arfvode. Derutinnan går rättens ombudsman sysslomännen till handa — ganska naturligt, enär det ligger i hans eget intresse.

Med denna erinran har jag endast velat påpeka, att om man skall göra något vid denna misslyckade institution, som endast tjenat till att fördyra konkurserna, måste man först och främst tänka på den ekonomiska sidan och icke blott på den juridiska. Det skulle vara nyttigt, om det kunde i konkurslagens 67 § intagas ett stadgande, att rättens ombudsman skulle hafva en viss procent af boets tillgångar och icke bero af borgenärernas mer eller mindre fria afgörande. Denna procent kunde och borde vara ganska moderat, men då vore hans arfvode en gång för alla bestämdt, och då hade han icke intresse gemensamt med sysslomännens. Detta har jag velat säga blott i förbigående, men för att ytterligare stödja min åsigt, om bristerna i denna institution. Såsom jag redan i början anförde, är emellertid lagutskottets förevarande förslag att vida föredraga framför Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Rudebeck: I olikhet med hvad som yrkades af lagutskottets ärade ordförande, ber jag att få yrka bifall till lagutskottets förevarande förslag. Såsom herrarne väl minnas, framhölls, när frågan

Om obehörighet för ledamot af rådstufvurätt att vara rättens ombudsman i konkurs.
(Forts.)

*Om obehörig-
het för leda-
mot af råd-
stufvurätt att
vara rättens
ombudsman i
konkurs.*

(Forts.)

förekom första gången i Riksdagen, såsom ett väsentligt skäl för den äskade lagförändringen, förutom det att ombudsmannainstitutionen medförde mycket stora kostnader, att, så länge som detta ombudsmannauppdrag lemnades åt rättens ledamöter, man icke kunde göra sig fullkomligt fri från den misstanken, att ledamöternas inom domstolen enskilda intressen skulle kunna göra sig gällande vid pröfningen hos domstolen af rättens ombudsmäns arfvoden. För den skull var det önskligt, att bestämmelsen om dessa ombudsmäns förordnande blef sådan, att hvarje dylik misstanke kom att alldeles bortfalla. Riksdagen gick dervid så långt, att förändringen skulle gälla äfven i afseende på landtdomstolar, hvilket emellertid af Kongl. Maj:t ej godkäfts, och i förevarande förslag upptagas endast stadsdomstolarne. Riksdagen har alltså en gång uttalat sin önskan om att få en ändring i det syfte, som här föreligger, och jag vill stanna vid att denna fråga är så att säga hos Riksdagen afgjord. I öfverensstämmelse härmed har detta Kongl. Maj:ts förslag framkommit. De olika meningarna om behovet och önskvärldheten af förändringen skall jag icke upptaga till bemötande. Riksdagen har begärt att få en bestämmelse i angifna syftet, och Kongl. Maj:t har tillmötesgått denna begäran och här föreligger nu förslag derom, att det icke skall vara ledamöter af rätten i stad tillåtet att mottaga ett sådant uppdrag, hvarom nu är fråga. Från den regeln skulle dock göras det undantag, att i de större städerna, der domstolen är fördelad på afdelningar, förbudet gäller blott för ledamöterna på den afdelning, som har att handlägga konkursmål. Jag kan för min del icke finna något skäl för en sådan undantagsbestämmelse, ty samma tanke, som ligger till grund för lagändringen, nemligen den att man skall vara förvissad om att domstolens ledamöter äro så ojäfviga och fria från särskilda intressen som möjligt, gäller såväl den ena som den andra stadsdomstolen och domstolen i dess helhet. Det är naturligen farhågan, att, då rättens ledamöter genom sådana uppdrag få en betydande ekonomisk fördel, deras kamrater i domstolen vid arfvodesfrågornas afgörande kunna påverkas af ett särskildt intresse, likasom det ock betonats, att då rätten skall hafva tillsyn öfver dess ombudsman i konkursen, denne ej lämpligen bör sjelf tillhöra rätten. Det sades af lagutskottets ordförande, att det kunde vare hårdt, att adjungerade ledamöter af stadsdomstolar icke skola kunna få mottaga sådana uppdrag, då, såsom han uttryckte sig, de unga juristerna länge få gå och »suga på ramarna». Men just detta yttrande visar det berättigade i den gjorda framställningen om lagändringen, beroende på att man bemärkt, hurusom ledamöter af rätten, vare sig ordinarie eller adjungerade, beredt sig en ekonomisk fördel bredvid tjensten genom detta uppdrag. Då dessa uppdrag tillföra innehafvarne en betydande inkomst, har man fått farhågor för arfvodens bedömande af deras kamrater i samma domstol, och detta belyses icke oväsentligt af hvad lagutskottets ordförande framhöll såsom skäl för undantagsbestämmelsen. Vidare vill jag

framhålla, att såsom skäl för det ifrågasatta undantaget ingalunda kan åberopas, att det skulle vara svårt för domstolarne att få lämpliga personer till rättens ombudsmän, ty om det möjligen kan gälla i de mindre städerna, kan det icke med fog framhållas i de större, der det finnes god tillgång på personer utom rätten, som äro lämpliga till rättens ombudsmän. Undantagsbestämmelsen är således icke framkallad af något sådant behof. Vill man verkligen, hvad Riksdagen en gång velat, borttaga all missstanke om att rätten icke är fullt opartisk, och utan hänsyn till egna och kamraters intressen bedömer ifrågavarande arfvodefrågor samt genom lagbud åstadkomma detta, då synes mig, att lagen bör så affattas som utskottet förslagit, och icke innehålla något undantag för en del domstolar. Det kan naturligen icke annat än framkalla spörsmål, hvarför ledamöter af en del stadsdomstolar skola vara mindre oförhindrade att mottaga ett sådant uppdrag, än ledamöter i andra sådana domstolar. Man säger häremot, att rättens ombudsman tages från en annan afdelning än den, som handlägger konkursmål. Häremot vill jag hänvisa till det yttrande af en ledamot af högsta domstolen, deri han framhåller, att det väl kan ordnas så vid dessa stadsdomstolar, att denna undantagsbestämmelse blifver helt och hållet illusorisk. Det angifna skälet är icke ett verkligt skäl. Jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Om obehörighet för ledamot af rådstufvourätt att vara rättens ombudsman i konkurs.

(Forts.)

Herr statsrådet Annerstedt: Då det af Riksdagen år 1895 antagna lagförslag i ämnet föredrogs inför Kongl. Maj:t, yttrade dåvarande chefen för justitiedepartementet, att efter hans åsigt vid den lagförändring, som var i fråga, man icke borde gå längre, än hvad grunden för lagförändringen fordrade. Denna grund angafs då, och har äfven angifvits af den siste talaren, vara den, att man ville förekomma dels att ledamöter i den domstol, som skulle pröfva konkursmålet, skulle hafva något inflytande på bestämmandet af det arfvode, som kunde tillkomma annan ledamot af samma domstol, dels att någon misstanke om partiskhet i pröfningen af frågan skulle uppstå. Hvad den första grunden beträffar, så synes den icke kunna leda dertill, att en ledamot af annan afdelning af rätten bör vara förhindrad att mottaga befattningen såsom rättens ombudsman, i det att derigenom icke kan skapas det anmärkta missförhållandet, att konkursafdelningens domare skiftevis bestämma arfvoden åt hvarandra såsom rättens ombudsman och denna afdelnings ledamöter icke kunna anses stå i annat förhållande till ledamöterna på andra afdelningar, än de stå till en mångfald af andra personer. Hvad åter frågan om misstanken för partiskhet angår, synes man icke kunna med rätta påstå, att större misstanke för partiskhet kan drabba konkursdomstolars ledamöter, då de hafva att bestämma arfvodet för unga jurister, som tjenstgöra såsom domare på annan afdelning, än då fråga är att bestämma arfvode till en i domstolen inskrifven jurist, hvilken icke innehar något förordnande såsom domare. Jag förmodar, att man måste erkänna, att förhållandet

*Om obehörig-
het för leda-
mot af råd-
stufvurätt att
vara rättens
ombudsman i
konkurs.*

(Forts.)

i båda dessa fall är ungefär detsamma, och erfarenheten har åberopats derom, att hvarken i det ena eller det andra fallet någon misstanke uppkommit. Utgående från angifna synpunkt, uppgjordes då och remitterades till högsta domstolen ett förslag i saken af det innehåll, som den nu framlagna kongl. propositionen utvisar. Detta förslag lemnades utan anmärkning af högsta domstolens fleste ledamöter. Under sådana förhållanden och då genom det framlagda förslaget, sådant det i propositionen affattats, otvifvelaktigt afhjelpas de missförhållanden, som gifvit anledning till Riksdagens skrifvelse, synes mig kammaren hafva allt skäl att godkänna Kongl. Maj:ts förslag.

Den fråga, som den siste talaren framstälde med anledning af den kongl. propositionen, nemligen, hvarför i densamma undantaget blifvit gjordt, å denna fråga ligger svaret nära till hands i hvad jag nyss anfört. Grunden till undantaget är icke någon annan, än att i detta fall det skäl icke är för handen, som gifvit anledning till lagstiftningen. Hvad beträffar talarens på elfsborgsbänken farhågor, att rättens ombudsmäns arfvoden skulle sättas alltför högt till följd af det beroende, hvori ombudsmannens ersättning står till ersättningen åt sysslomännen, så är ju denna farhåga alldeles förekommen genom den lagförändring, som i detta ämne redan har blifvit vidtagen. Det är nemligen genom ändring i konkurslagen stadgadt, att arfvodet till rättens ombudsman bestämmes särskildt och utan beroende af arfvodet åt sysslomännen.

Under nu angifna förhållanden synes man mig till stöd för den kongl. propositionen kunna åberopa, att konkursdomstolens bestämmande af arfvode till rättens ombudsman, äfven då denne är ledamot å en annan afdelning af rätten, kan ske och äfven skall uppfattas vara skedd lika opartiskt som när domstolen eljest har att bestämma detta arfvode, och att faran för misstankar i förevarande afseende är lika liten som då till rättens ombudsman användes vare sig en obefordrad jurist eller någon annan, som är med vänskapens band nära förenad med konkursdomstolens ledamöter. På dessa skäl vågar jag yrka, att Första Kammaren ville godkänna den kongl. propositionen.

Herr Leman: Man torde kunna framställa den frågan: är det nödvändigt, att det göres undantag, såsom i den kongl. propositionen föreslås, för vissa domstolar, eller är det lämpligt? I fråga om nödvändigheten är det redan af en talare påpekadt, att det behöfves alls icke att göra något undantag för sådana rådstufvurätter, som äro delade på flere afdelningar. Dessa finnas nemligen endast i de största städerna, och just der är det godt tillfälle att få rättens ombudsmän, om man går utom rätten. Då kan den andra frågan göras, är det lämpligt eller olämpligt — och derom gäller väl tvisten — att man till rättens ombudsmän utser ledamöter inom rätten? För min del finner jag det ganska olämpligt, och skälen dertill äro åtskilliga. Domstolen skall hafva magt öfver rättens ombudsman. I konkurslagen

föreskrifves, att domstolen kan entlediga honom, när domstolen så pröfvar skäligt, och ett sådant beslut får icke öfverklagas. Det ligger i sakens natur, att, då domstolsledamöter icke gerna entlediga en kollega, kontrollen skall blifva slappare, om ombudsmannen utses inom rätten, än om han utses utom densamma. Vidare förekommer ock just vid domstolar med flere afdelningar, att ledamöterna, såsom äfven erinrats i högsta domstolen, omplaceras. Det händer, att en, som icke sitter på konkursafdelningen i dag, i morgon bör ditflyttas; men, om förslaget blifver lag, kan lätt inträffa, att, i fall den ledamot, som skall flyttas, är rättens ombudsman i någon konkurs, antingen en nödig och nyttig omplacering hindras, eller ock att en kollision uppstår.

Lagutskottets ordförande betonade mycket, att man skall se till och hafva godt hjerta för de yngre ledamöterna. För min del inser jag icke, att man för dem, som för närvarande i allmänhet äro rättens ombudsmän, behöfver hafva så godt hjerta. Till ombudsmän utses nemligen oftast de äldste och bäst aflönade rättsledamöterna, och i förslaget medgifves fortfarande att till ombudsman må utses »annan ledamot af rätten». Erfarenheten har ock visat att, ehuru, såsom en talare erinrat, ombudsmannaarfvodet numera fastställes af domstolen, den omständigheten, att äldre rättsledamöter utsetts till ombudsmän, utöfvat inflytande på borgenärernas förslag till arfvode åt ombudsmannen. Man har sagt, att när den gamle rådmannen den eller den fungerar såsom ombudsman, kan man icke föreslå ett ringa arfvode, och härigenom har kostnaden för konkursförvaltningen onödigtvis ökats.

Man bör, enligt min åsigt, icke se frågan från någon annan synpunkt än allmänhetens, som har anspråk på att en institution, som i allt fall icke är så populär, ej blir alltför betungande. Från sådan synpunkt vore det lämpligast, att rättens ombudsmän vore yngre tjänstemän, eller utom rätten stående; ty på dessa skulle rätten hafva ett skarpare öga, de skulle ock veta, att om de vanskötte sig, så skulle de, äfven om de icke blefve entledigade, dock nästa gång icke få något förordnande, och detta skulle för dem vara en mycket skarp sporre att väl sköta befattningen. Jag tror därför, att man bör mera se till borgenärernas intresse, än till det intresset, att en ledamot af rätten, som kanske sitter med ganska stor aflöning, får en tillökning genom ombudsmannaarfvodet. Det är redan så mycket yttradt i frågan, att jag icke längre skall uppehålla kammaren. För min del får jag hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Ölander: Jag tror icke, att det nu föreliggande förslaget, sådant det i Kongl. Maj:ts proposition är formuleradt, och såvidt det skiljer sig från hvad Riksdagen 1895 uttalade såsom sin mening, skall öga förmåga att i de stora städerna undanrödja det missförhållande, som det dock är afsedt att afhjelpa. Jag tror, att förhållandet i dessa städer fortfarande kommer att blifva detsamma som förut. Vi veta nemligen, att rätten har en kontrollerande myndighet öfver rättens

Om obehörighet för ledamot af rådstufvurätt att vara rättens ombudsman i konkurs.
(Forts.)

*Om obehörig-
het för leda-
mot af råd-
stufvurätt att
vara rättens
ombudsman i
konkurs.*

(Forts.)

ombudsman, att den har rätt att bestämma det arfvode, som han för sin befattning eger åtnjuta, och att rätten till och med har en sådan magt öfver honom, att den kan, när som helst, utan att angifva några skäl, och utan att man deröfver får klaga, afsätta rättens ombudsman. Man kan — eller åtminstone den utomstående kan — vid ett sådant förhållande lätt tänka sig, med hvilken kraft en sådan kontroll skall utöfvas mot en kamrat och medlem af samma rätt, och hvilken hänsyn skall vara bestämmande vid arfvodets fastställande. Nu är det visserligen sant, att i de större städerna, der rätten arbetar på flera afdelningar, rättens ombudsman enligt Kongl. Maj:ts förslag icke får vara medlem af den afdelning, som handlägger dessa frågor, och sålunda icke heller deltaga i de beslut, som röra honom och hans ombudsmannabefattning eller bestämmandet af arfvodet. Men detta är på sätt och vis det samma, som för närvarande eger rum, ty man kan icke tänka sig, att rättens ombudsman, om han ock är ledamot af konkursdomstolen, någonsin kan eller får deltaga i beslut, som röra honom och hans embetsförvaltning. Med detta förslag är sålunda i sjelfva verket ingenting vunnet, helst som åtminstone i den stad, der jag är bosatt, det icke är ovanligt, att en ledamot af den ena afdelningen vid förfall eller af andra skäl tjenstgör på den andra. Dessutom finnes icke något, som hindrar att, på sätt en ledamot af högsta domstolen också anmärkt, ledamöter af olika afdelningar omflyttas, och att lagen så medelst kan kringgås. Men det är väl meningen, att denna lag är afsedd att minska och icke öka tillfällena till missbruk. Vi skola besinna, att rättens olika afdelningar ingalunda äro särskilda, från hvarandra skilda rätter, utan en och samma rätt, och att om hvarje dess ledamot gäller hvad som förut sagts om olämpligheten för honom att utses till rättens ombudsman. Tre ledamöter af högsta domstolen hafva också anmärkt detta och därför ej kunnat godkänna Kongl. Maj:ts förslag i denna del. Förslaget strider dessutom helt och hållet mot det lagförslag, som Riksdagen 1895 framlade och enligt hvilket till rättens ombudsmän utan undantag fingo utses allenast personer utom rätten. Denna formulering var dock i redaktionelt afseende mindre lyckad, och därför blef förslaget icke heller af Kongl. Maj:t antaget. Sjelfva kärnpunkten i klandret mot Kongl. Maj:ts förslag består likväl deri, att det gör skilnad mellan olika städer. Detta är både obilligt och orättvist. Obilligt därför att man tillerkänner den ene en fördel, som man förvägrar den andre, orättvist därför att medan en ledamot af domstolen i en mindre stad är absolut obehörig att vara rättens ombudsman, så medgifves en sådan rätt åt en ledamot af domstolen i de större städerna, eller just i de städer, der tillgången på till rättens ombudsmän lämpliga och skickliga personer utom rätten är större än i de mindre städerna. Det går väl icke gerna an att stifta en lag, som meddelar så olika bestämmelser för olika områden och åsidosätter den enhet i lagstiftningen, utan hvilken lagen får utseende af att vara partisk och orättvis, och utan hvilken

aktningen för och tilliten till densamma icke kan blifva sådan som den bör vara. Jag yrkar alltså bifall till lagutskottets förslag.

Herr Hasselrot: Det är riktigt påpekadt af flere föregående talare, att Riksdagens beslut år 1895 afsåg absolut förbud för ordförande och ledamöter i alla domstolar att vara rättens ombudsman. Nu erkänna emellertid de, som talat för utskottets förslag, att det var att gå för långt. De äro ense derom, att för landtdomstolarne var bestämelsen olämplig. Hvarför icke medgifva ytterligare hvad Kongl. Maj:ts föreslagit, hvarför icke medgifva den undantagsbestämelsen, att förbudet icke behöfver tillämpas i de städer, som hafva sin domstolsorganisation så inrättad, att de befarade olägenheterna icke behöfva förekomma? Det är icke så, som en talare sade, att ändringen är ifrågasatt derför att åtskilliga ledamöter hafva obehörigen beredt sig förmåner. Då desse på berättigadt sätt och utan att komma i kollision med sin ställning såsom domare kunna sköta ombudsmannskapet, ser jag icke något ondt deri. Såsom en röd tråd går genom anförandena för utskottets förslag ett doldt misstroende till domstolarnes opartiskhet och förmåga att bedöma förhållandena. Jag har en annan erfarenhet om våra domstolar. Ser man på de kollegiala domstolarne, hofrätterna och rådstufvurätterna, är det alls icke ovanligt, att de, utan afseende på vänskapsförhållanden eller dylikt, af lämplighetshänsyn skjuta undan en person från förordnande vid domstolen, ehuru det kanske gäller hela hans framtid. När sådant sker, måste det väcka förtroende. Göra domstolarne detta, nog kunna de ock hålla tillsyn öfver rättens ombudsmän och entlediga dem, i fall så behöfves, äfven om de äro tidtals ledamöter i domstolen. En talare på göteborgsbänken framhöll, att en persons ställning skulle vara ett hinder för borgenärerna att föreslå ett mindre men skäligt arfvode. Man skulle sålunda säga: »der sitter rådmannen den och den, han kan icke hafva för liten summa». Jag vågar tro, att man med lika mycket skäl skulle kunna säga: »der sitter saksföraren den och den, van vid mycket större inkomster än en rådmän». Presumtioner för att arfvodet tages högt blir ej större i förra fallet än det senare. Då jag tror, att man vinner allt, hvad man skäligen kan begära att vinna genom Kongl. Maj:ts förslag, och att man kan åstadkomma onödiga olägenheter för en mängd jurister, som tjenstgöra vid de större stadsdomstolarne genom antagande af utskottets förslag, tillåter jag mig vidhålla mitt förra yrkande.

Om obehörighet för ledamöter af rådstufvurätt att vara rättens ombudsman i konkurs.
(Forts.)

Herr Fröberg: Jag kan icke finna, att genom bifall till Kongl. Maj:ts förslag de olägenheter, som framkallat samma förslag, skulle blifva afhjelpade. Meningen är ju den att förekomma, det rådstufvurättens ledamöter skola få yttra sig om bestämmandet af det arfvode, som bör tillkomma någon bland dem, som blifvit utsedd till rättens ombudsman, för att sålunda få arfvodet ojäfvigt bestämdt. Jag vill då

Om obehörighet för ledamot af rådstufvurätt att vara rättens ombudsman i konkurs.
(Forts.)

fråga: är det någon skilnad uti ifrågavarande hänseende mellan en ledamot på annan afdelning och en på samma afdelning? Det händer ju ofta, att ledamöterna flyttas från den ena afdelningen till den andra. Och det är lika stort skäl att misstänka att ett högre arfvode bestämmes, om rättens ombudsman är ledamot af annan afdelning, som om han är ledamot just af konkursaafdelningen. Vill man vinna det mål, som här åsyftas, synes mig nödvändigt att saken ordnas så, att någon skilnad uti ifrågavarande hänseende icke måtte ega rum mellan de städer, der rätten är delad på två eller flere afdelningar, och — andra städer. Det är ju så, att rättens ombudsman icke får sjelf deltaga i bestämmandet af sitt arfvode. Skall domstolen i ena fallet icke anses ojäfvig, inser jag icke hvarför den icke skall anses så äfven i andra fallet. I båda fallen är det ju fråga om en ledamot af samma rätt.

Det har sagts af lagutskottets ordförande, att någon beröring icke finnes mellan de olika afdelningarna, att förhållandet dem emellan är detsamma som emellan rådstufvurätterna i olika städer. Det är ett fullkomligt misstag. Ty ledamöterna af rådstufvurätt, som består af afdelningar, äro jemväl ledamöter af magistraten, och det är der, som bestämmelser meddelas om ledamöternas tjänstgöring och fördelning på olika divisioner m. m. Ledamöterna äro således icke så främmande för hvarandra, som lagutskottets ordförande föreställer sig, utan tvärtom eger ofta en lika liflig beröring rum mellan ledamöterna på olika afdelningar som emellan dem på samma afdelning. — Då man vet, att skyldigheten att öfvervaka rättens ombudsmans åtgöranden tillkommer rätten, och att, derest ombudsmannen finnes vara försumlig i utförandet af sitt uppdrag, rätten eger afskeda honom, ja, då må jag säga, att skall man förutsätta, att någon hänsyn toges af domstolen för en ledamot af rätten, tror jag, att denna hänsyn är lika stor, vare sig ledamoten tillhör denna eller någon annan afdelning. — Jag för min del har icke kunnat tro, att något sådant skulle kunna existera, som att vid arvodets bestämmande hänsyn toges till den omständigheten att ombudsmannen vore ledamot af domstolen, men Riksdagen har förutsatt och velat förekomma detta, och därför synes mig, som om klokast vore att bifalla lagutskottets förslag, ty i annat fall komma dylika klagomål, som framkallat den skrifvelse, som ligger till grund för den kongl. propositionen, att förr eller senare upprepas. Jag anholder om bifall till utskottets hemställan.

Herr Rudebeck: Endast några få ord skall jag be att få yttra, i anledning af hvad lagutskottets ordförande sist nämnde, då han sade, att en afvikelse redan vore gjord från det förslag, man först hade tänkt sig, i det att lagförslaget icke äfven omfattade ledamöterna i underdomstolarne å landet. Jag tror emellertid, att en hvar kan bedöma, att förhållandet i detta fall icke är detsamma vid domstolarne å landet som vid stadsdomstolarne. Ty äfven om det inträffar, att en ledamot af landtdomstolen, en nämndeman, förordnas till rättens

ombudsman, kan väl icke rimligen sägas, att det personliga förhållandet mellan rätten och honom är detsamma, som vid stadsdomstolen mellan rätten och en dess ledamot. Denna jemförelse tror jag icke kunna med fog försvaras. Och den omständigheten, att en afvikelse skett från hvad Riksdagen först tänkte sig, bör icke med nödvändighet föranleda till en afvikelse i ännu ett hänseende, helst denna afvikelse, såsom flere talare framhållit, vore ganska betänkelig. Lagutskottets ordförande sade, att såsom en röd tråd genom det hela gick den misstanke för partiskhet, som var rigtad mot domstolarne. Man får dock icke så klandra denna röda tråd eller fatta saken så, att deri ligger en graverande misstanke mot domstolen. Det ligger väl i sakens natur, att, när rättens ledamöter skola bestämma arfvodet till en inom deras egen krets, en misstanke kan uppstå hos den utomstående, att särskilda intressen dervid kunna göra sig gällande. Och jag anser det icke innebära något nedsättande, hvaremot domstolens ledamöter sjelfva, med insigt härom, gerna böra biträda en åtgärd till förekommande af en dylik misstanke.

Lagutskottets ordförande slutade sitt anförande med, att antagandet af denna lag, sådan utskottet föreslagit den, skulle medföra afsevärda olägenheter för juristerna vid stadsdomstolarne. Jag ställer dessa olägenheter vida lägre än betydelsen deraf, att man undanrödjer det missförhållande, som med nu gällande bestämmelser onekligen kan inträda och, hvad jag icke vågat bestämdt bestrida, måhända någon gång har inträdt. Jag för min del yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Unger: För min del skulle jag icke alls hafva varit emot, att detta förslag innefattat detsamma som 1895 års förslag, eller att äfven nämndeman ej skulle kunna förordnas till rättens ombudsman. Derom är nu emellertid icke fråga, utan endast om stadsdomstolar. Men då bör man väl kunna fordra, att lagförslaget skall vara konsekvent, så att alla ledamöter af rådstufvurätt, vare sig denna arbetar på afdelningar, eller icke, skola vara uteslutna från rätten att fungera såsom rättens ombudsman. Ty vare sig de sitta på ena eller andra afdelningen, äro de dock ledamöter af rätten. Föregående talare hafva redan framhållit hufvudskälen för denna åsigt, men jag vill dock fästa uppmärksamheten derpå, att en konkurs ofta kan räkna i flera år, och att därför, om en ledamot af rätten förordnats till rättens ombudsman, rätten under hela denna tid skulle vara förhindrad att ordna ledamöternas tjänstgöring, såsom det efter förhållandena lämpade sig. Stadsgandet kunde ock kringgåas derigenom att en ledamot af konkursdomstolen, som man ville utse till rättens ombudsman, förflyttades till annan afdelning. Det är väl hvad man med skäl kan fordra, att alla ledamöter af rådstufvurätt skola vara uteslutna, då icke något skäl talar för ett annat förhållande. Tvärtom är i de större städerna bättre tillfälle, än i de mindre, att utom rätten få lämpliga personer till rättens ombudsman. — Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Om obehörighet för ledamot af rådstufvurätt att vara rättens ombudsman i konkurs.

(Forts.)

*Om obehörig-
het för leda-
mot af råd-
stufvurätt att
vara rättens
ombudsman i
konkurs.*

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att beträffande förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Härefter gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna den af honom upprepade propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 70;

Nej — 31.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande val af
gode män och
sysslomän i
konkurs m. m.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 20 och 23 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om ändrade föreskrifter, rörande val af gode män och sysslomän i konkurs samt bestämmande af arfvode åt konkursförvaltningen.

Herr Leman: Kändt torde vara, huru såväl i Sverige som i de flesta länder på kontinenten man vill hafva lagstiftning på alla områden, och huru man nästan vill gå så långt, att individen knappast mera skall lita till sin egen kraft, utan lagen skall göra allt. Här föreligger, synes mig, ett sådant fall, der individen mycket väl skall kunna sjelf skydda sin rätt, synnerligen som, enligt min åsigt, lagen icke kau göra något. Följden af ett antagande af en lag med det syfte, som här ifrågasättes, skulle också blifva, att man litade på, att lagen skulle kunna verka något, der den icke kan göra det.

Man har här begärt en skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte att erhålla en lag, enligt hvilken gode män och sysslomän skulle hvarken å egna eller andras vägnar få utöfva rösträtt vid bestämmande af arfvode för dessa befattningar. Huru skulle förhållandet blifva, om en sådan lag blefve antagen och utfördad? Det första som skulle ske vore, att gode mannen eller sysslomannen vidtalade en af sina vänner att öfvertaga fullmagterna. Hvad man körde ut genom dörren skulle alltså komma igen genom fönstret.

Om ändrade föreskrifter rörande val af gode män och sysslomän i konkurs m. m.

(Forts.)

Kan man då icke skydda sig? Jo, hvarje borgenär kan, såsom det nu är ställt, skydda sig. Han kan utfärda fullmagt samt bestämma, att på grund af fullmagten eger ombudet icke att rösta i fråga om arfvode, med mindre det erhållit fullmagtsgifvarens tillåtelse dertill, eller ock att ombudet icke eger rätt att rösta på högre arfvode än till visst uppgifvet belopp. Det är detta man icke gör, utan man sitter och sofver. Och när man sedan får höra, att ett högt arfvode bestämts, då skriker man, att det är märkvärdigt, att lagen kan tillåta något sådant. Men felet är icke lagens, utan det är individens, som försummar använda sina ögon och sitt förstånd. — Jag skall icke längre upptaga kammarens tid. Då Riksdagen icke torde böra besvara Kongl. Maj:t med förslag, hvilka enligt min tanke bära sin död i sig, får jag yrka afslag å utskottets förslag.

Herr Rudebäck: Den invändning, som den siste talaren gjorde mot förslaget, eller att det icke skulle komma att medföra någon verkan, kan man naturligtvis tänka sig, och det kan således inträffa, att den föreslagna åtgärden icke blifver fullt effektiv. Emellertid torde det icke kunna förnekas, att, såsom motionärerna framhållit, många gånger ett högst betänkligt tillvägagående vid bestämmandet af arfvoden åt gode män och sysslomän för deras förvaltning egt rum, och dervid dessa deltagit i besluten dels för egen del och dels såsom ombud för andra borgenärer. Och de oskäligen debiteringar, som konkursbon fått vidkännas genom dessa arfvodens höga belopp, hafva mer än en gång varit föremål för allmän uppmärksamhet och klander. Den utväg att vinna rättelse, som gifves i att draga saken under domstols pröfning, kan naturligen anlitas, men den anlitas icke ofta, ty många gånger vill en fordringsegare icke underkasta sig de obehag och svårigheter, som dermed äro förenade. — Det kan väl icke heller förnekas, att grannlagenheten bjuder att en person icke uppträder och röstar vid bestämmandet af arfvodet åt sig sjelf. Men denna grannlagenhet iakttages icke. Att nu införa en uttrycklig bestämmelse derom, att gode män och sysslomän icke ega att å egna eller andras vägnar deltaga i bestämmandet af arfvode åt sig sjelfva, synes mig vara en mycket rimlig och af billigheten påkallad åtgärd. — Det säges emellertid, att bestämmelsen blir icke effektiv, utan kommer att kringgås på det sätt, att gode männen eller sysslomännen lemna fullmagterna till någon god

Om ändrade föreskrifter rörande val af gode män och syslsmän i konkurs m. m. vän, hvarigenom det i alla fall blir deras egen röst och talan, som gör sig gällande vid arfvodets bestämmande. Ja, det är möjligt att så sker, men derom kan man nu icke döma. Har man fullt klart för sig, att det icke är tillbörligt, att gode männen eller syslsmännen sjelfva bestämma hvad som skall dem i arfvode tillkomma — och det synes mig vara riktigt — då följer också deraf, att man bör göra något till rättelse i nu förekommande oskick. Det svaras vidare, att det är icke skäl att besvara Kongl. Maj:t med en framställning i detta syfte. Det medgifves, att Kongl. Maj:t får emottaga många måhända mindre nödiga framställningar, men å andra sidan att af endast sådant skäl förhindra rättelse i ett ofta öfverklagadt afsevärdt missförhållande har syntts mig och de öfriga ledamöter i utskottet, som deltagit i beslutet, icke vara försvarligt. Jag håller före, att lagändringen, långt ifrån att vara olämplig eller otillbörlig eller onödigt, är mycket lämplig, och jag finner det verkligen vara ett viktigt önskningsmål, att en sådan kommer till stånd. Jag kan icke finna, att någons rätt förnärmas eller eljest skada sker genom densamma. Deremot kan genom den föreslagna lagförändringen förekommas att konkurskostnaderna, såsom nu i mer än ett fall är förhållandet, genom godemännens och syslsmännens sig förskaffade röstöfvervigt uppdrifvas oskäligt i följd af höga ersättningar till dem, som sjelfva bestämma dessa ersättnings belopp. — Den föregående talaren sade, att detta förekomes enklast genom att vederbörande fordringsegare »passa på». Det är mycket lätt att göra för de fordringsegare, som bo i städerna, men det är icke så lätt för dem, som bo i en aflägsen landsbygd med svåra kommunikationer. Dels förnä de icke göra det, dels är konkursförvaltningen i många fall mån om att hålla dem aflägsnade från sammanträdena. Dessa utlysas visserligen på lagenligt sätt, bland annat i Posttidningen. Men i en ort, der kanske icke finnes en enda Posttidning, och kanske sällan en ortstidning, som icke heller regelbundet läses eller möjligen förekommer i en mindre upplaga, der annonser om dylikt icke intagas, är det icke alltid så lätt att »passa på». Ser man verkligen förhållandena såsom de äro, får man icke afspisa saken med att säga, att det är en småsak. Saken har verkligen stor betydelse för en stor del människor, om den ock för andra icke har någon betydelse. Men dessa senare böra icke undertrycka åsigterna och önskningarna hos de många, för hvilka saken har betydelse. På dessa skäl har jag icke kunnat annat än biträda utskottets förslag, och får jag därför yrka bifall till detsamma.

Herr Almgren, Oscar: Jag ber för min del att få yrka afslag på utskottets förslag. Här har blifvit yttradt, att motionens syfte är välbetänkt. Jag deremot tror, att ett sådant åtgörande, som i motionen föreslås, skulle vara allt annat än välkommet för våra köpmannakretsar. Det skulle enligt min tanke motverka det arbete, som nu inom köpmannaföreningarna nedlägges för att åstadkomma måtta och

konsequens vid arfvodets bestämmande. — Hurudant är förhållandet för närvarande? Köpmannaföreningarna hafva ombud icke endast i alla städer, utan äfven i alla köpingar och vid snart sagdt hvarje större jernvägsstation. Dessa ombud söka fordringsegarne att, såvidt möjligt är, få till gode män och sysslomän vid inträffande konkurser. Sedermera hafva dessa ombud, som blifvit gode män, på grund af fullmagter från fordringsegarne rätt att sjelfva deltaga i omröstningen om sitt arfvode. Nu har man just i den omständigheten, att dessa ombud representera köpmannaföreningarna, en garanti för att arfvodet icke sättes för högt. De hafva nemligen inom åtskilliga föreningar skyldighet att på förhand till styrelsen vid förslag till slututdelning äfven insända förslag om arfvodets storlek. Och skulle i något fall arfvodet visa sig vara för högt tilltaget, undgå de icke att från styrelsen mottaga en varning: »Ni har debiterat för högt i detta fall, upprepas det, blir påföljden afsättning». Således finna herrarne, att i detta arrangement har man en garanti för att arfvodet icke sättes för högt. Skulle nu denna bestämmelse borttagas, huru skulle då komma att gå? Då öppnades en frestelse för dessa ombud att genom en bulvan låta föreslå och äfven tillrösta sig ett ganska högt arfvode. Kommer sedan anmärkning från styrelsen om att arfvodet är för högt, så säger ombudet: »ja, det kan jag icke hjälpa, jag är numera förbjuden att deltaga i omröstningen, får icke ens närvara dervid; det har ansetts, att arfvodet är lämpligt, och jag har icke annat än att taga emot.» Således skulle någon förbättring i förhållandet icke inträda. — Man kan också tänka sig det fall, att några af fiendskap till gode mannen vilja sätta arfvodet oskäligt lågt. Det leder åter till, att beslutet om arfvodet öfverklagas, och att hela konkursutredningen fördröjes till skada för fordringsegarne. Således i båda fallen kunna olägenheter inträffa, under det att med nuvarande förhållanden man har all möjlig garanti för att, åtminstone inom köpmannakretsar, arfvodet sättes till ett skäligt belopp. — Jag ber därför att få yrka afslag.

Herr Hasselrot: Såsom kammaren finner, har jag reserverat mig mot utskottets förslag i denna del och jag instämmer i det framställda yrkandet på afslag.

Jag erkänner väl det faktum, som ligger till grund för motionen och utskottets hemställan, nemligen att i många fall oskäliga arfvoden blifvit bestämda åt gode män och sysslomän på grund deraf att dessa på egna händer samlat ett flertal fullmagter från borgenärer i konkursen, men det torde först och främst kunna ifrågasättas, om en sådan olägenhet lämpligen kan och bör undanrödjas genom lagstiftning. Fråga har ännu icke blifvit väckt om förbud för enskilda bolag att gifva sina direktörer och öfriga tjänstemän de aflöningar, som bolagen kunna anse lämpliga, och det är icke stor skillnad emellan ett konkursbo och ett bolag.

För den händelse att missbruk eger rum vid bestämmandet af

Om ändrade föreskrifter rörande val af gode män och sysslomän i konkurs m. m.

(Forts.)

Om ändrade föreskrifter rörande val af gode män och sysslomän i konkurs m. m.
(Forts.)

arfvode åt konkursförvaltningen, så har lagen anvisat en lämplig och riktig utväg till rättelse deri, att hvar och en hvars rätt deraf beröres eger öfverklaga beslutet hos domaren, och jag tviflar icke att rättelse står att vinna på denna väg. Lagutskottet hyser visserligen härtill innan misstro mot domstolarne och säger, att dessa oftast sakna möjlighet att erhålla den detaljkännedom om godemännens eller sysslomännens arbeten, som erfordras för bestämmande af lämpligt arfvode åt dem. Men jag tror, att detta misstroende är oberättigadt. Domstolarne hafva ofta mycket svårare uppgifter sig förelagda och lyckas komma till rätta dermed.

Ett ytterligare stöd för min uppfattning hemtar jag af det förhållande, som omnämndes af den siste talaren, att nemligen de öfverklagade olägenheterna börjat regleras på enskild väg. Det är i köpmanskretsar rätt vanligt att, då till en person skickas fullmagter att bevaka rätt i konkurs, man uttalar den önskan, att han måtte välja sig sjelf till god man och syssloman, och tillika föreskrifver, att arfvodet icke må öfverstiga ett skäligt belopp. Detta är ett mycket enkelt sätt att undvika den ifrågavarande olägenheten. Och då förhållandena äro på god väg att ordnas genom borgenärernas egna åtgöranden, synes det mig icke lämpligt att genom lagstiftning kringskära denna utväg, såsom och herr Almgren anmärkte.

Utskottet förmenar, att gode män och sysslomän skulle kunna öfva tryck på öfriga borgenärer och borgenärsombud genom sin blotta närvaro vid frågans afgörande och att de därför ej böra få sjelfva eller genom ombud deri deltaga. Jag tycker emellertid att detta är något naivt. Om så är, att en god man eller syssloman vill och kan utöfva något tryck, så gör han väl detta äfven om utskottets förslag antages, då väl ingen kan hindra honom att vara närvarande vid sammanträdet för arfvodets bestämmande, om han också icke får rösta. För öfrigt tviflar jag på, att försök till dylika påtryckningar skola kunna öfva någon verkan.

Samlandet af fullmagter på en hand kan väl för öfrigt icke hindras, och skulle gode män och sysslomän också förbjudas att sjelfva begagna dessa, så laga de väl, att fullmagterna lemnas till biträden eller andra, som rösta enligt deras önskan: och resultatet blir det samma.

Jag tror således, att den ifrågasatta lagändringen icke skulle åstadkomma rättelse i öfverklagade svårigheter och olägenheter, och får därför vidhålla mitt framställda yrkande om afslag å utskottets förslag.

Herr Unger: Då, såsom man vet, gode män och sysslomän i konkurser icke iakttaga den grannlagenheten att underlåta rösta rörande sina egna arfvoden, ser jag ingen annan utväg till rättelses vinnande, än att lagstiftningen får förhindra ett dylikt förfarande. Det exempel, utskottets ordförande anført, om att bolag få betala sina direktörer såsom bolagen vilja, tror jag icke vara här tillämpligt, då ju

icke direktörerna sjelfve rösta öfver sina löner, utan dessa bestämmas af bolagsmännen. — Den garanti mot att arfvodena blifva för höga, som framhölls af talaren på stockholmsbänken, finner jag icke vara stor. Det må så vara, att köpmannaföreningarnes ombud till föreföreningarna insända uppgifter å arfvodenas belopp, men jag tviflar på att köpmannaföreningarna kunna så känna till de konkurser, som handläggas borta i orterna, att föreningarna må kunna bedöma arfvodenas lämplighet. Hvad arfvode utredningsmännen förtjent, kan nemligen icke bedömas blott efter konkursernas storlek, utan man måste härvid taga hänsyn till huru många tvister, som förekommit i konkursen och huru mycket arbete konkursförvaltningen i öfrigt medfört.

Om ändrade föreskrifter rörande val af gode män och sysslomän i konkurs m. m.

(Forts.)

Om köpmannaföreningarnes ombud icke få rösta sjelfva öfver arfvodena, så blifva de kanske icke så angelägna om att få platser såsom gode män och sysslomän, och häröfver tror jag icke att konkursborgenärerna i allmänhet skola blifva missnöjda. Jag vill visst icke härmed säga, att icke köpmannaföreningarnes ombud i allmänhet äro respektable män, men man tycker icke alltid om att de blifva gode män och sysslomän, då de vanligen hafva andra intressen, än orternas befolkning.

På grund häraf ser jag icke något skäl, hvarför man icke skulle försöka med den föreslagna lagstiftningen. Om lagen skulle komma att kringgås derigenom att godemännen och sysslomännen lemna sina fullmagter åt borgenärer, som rösta enligt deras önskingar, så har lagen åtminstone haft det resultatet, att det icke är andra, än delegarne i de särskilda konkurserna, som rösta, och jag tviflar på att det då skall lyckas för köpmannaföreningarnes ombud att drifva upp sina arfvoden så högt, som nu ofta sker.

Då alla äro ense om att missbruk härvidlag eger rum, kan jag icke finna, hvarför man ej skulle söka vinna rättelse deruti genom den föreslagna skrifvelsen, hvarför jag får yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ölander: Jag är på sätt och vis förekommen af den siste talaren, och jag anhåller äfven att få yrka bifall till lagutskottets förslag i denna fråga, i hvars behandling jag deltagit inom utskottet.

Jag kan icke finna, att någon, som hittills yttrat sig, kunnat påstå, att de missförhållanden, man här velat afhjelpa, icke skulle förefinnas; man påstår endast att den ifrågasatta lagen icke skulle göra någon nytta, när den skulle komma att kringås och blifva utan verkan. Det är nu alltid vanskligt att på förhand säga, hur en lag skall komma att verka och hvilket resultat den skall kunna åstadkomma. Emellertid torde alla vara ense om, att det är rättsvidrigt och för borgenärerna obehagligt, att de stora fordringsegarne kunna icke blott välja sig sjelfve till sysslomän, utan också besluta hvilket arfvode de skola få åtnjuta. Om dessa sysslomän sjelfve hade den känsla af grannla-

Om ändrade föreskrifter rörande val af gode män och syssemän i konkurs m. m. genhet, att de icke deltog i beslutet om arfvodet, skulle allmänheten hafva mera förtroende för konkursförvaltningens opartiskhet.

En föregående talare har sagt, att det skulle vara köpmannaföreningarnas ombud, som utöfva kontrollen öfver att icke oskäligt höga arfvoden beslutas, men det är just dessa köpmannaföreningars ombud, som gifvit anledning till de öfverklagade missbruken och i följd här-af till det nu föreliggande förslagets framkomst, ty enligt min erfarenhet är det i främsta rummet just dessa ombud, som samla de flesta fullmagterna och sedan både välja sig sjelfva till gode män och syssemän och bestämma sina egna arfvoden. Det är nu för öfrigt icke blott föreningarnes ombud, som tillvägagå på detta sätt, utan äfven andra, större fordringsegare, särskildt bankerna och deras ombud; och dock äro bankernas fordringar i de flesta fall prioriterade, i följd hvar-af arfvodets storlek för dem är af ingen betydelse.

Om också den föreslagna lagen skulle komma att kringgås, så vet jag icke, att detta är något skäl hvarför vi icke skulle kunna ena oss om densamma, när den är afsedd att afhjelpa nu nämnda missbruk och afskaffa något, som af hvar och en måste anses rättsvidrigt; och får jag af sådan anledning yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lithander: Ehuru jag icke gerna kan antaga, att Första Kammaren vill besvara Kongl. Maj:t med en skrifvelse af denna beskaffenhet, skall jag dock tillåta mig att yrka afslag, och vill jag der-vid endast upplysa om att köpmannaföreningarnes verksamhet går till väsentlig del ut på att följa och ordna förhållandena i konkurser. Den omständighet, som här så mycket omtalats, att föreningarnes ombud välja sig sjelfve till gode män och syssemän och sedan bestämma arfvodena åt sig sjelfva, är just i enlighet med deras bekomna order. Och kreditorerna torde väl vara i sin fulla rätt, då de bestämma både *hvilka* de vilja hafva till gode män och syssemän och *hvad* dessa skola hafva i arfvode. Om något klander skulle med fog kunna framställas med afseende å det sätt, hvarpå arfvodena bestämmas, skulle väl detta göras å kreditorernas vägnar, men när det är dessa sjelfve, som gifvit sina ombud order om hvad de skola taga, synes det för mig, att allan rättfärdighet blifvit uppfylld och att klagomålen i motionen äro obefogade.

Jag anhåller om afslag å utskottets förslag.

Herr Rudebeck: Jag ber endast att, med anledning af hvad ett par talare yttrat, få framställa den frågan, huru det kan vara möjligt att i början af en konkurs, innan man ännu vet omfattningen af densamma och kan bedöma hvad besvär dess utredning kommer att medföra, bestämma att arfvodet för konkursförvaltningen icke får sättas högre än så och så? Här har nu dock blifvit af flere talare åberopadt, att när köpmannaföreningarna gifva sina ombud fullmagter att bevaka i en uppkommen konkurs, föreningarne tillika förklara att arfvodet icke får sättas

högre än ett visst angifvet belopp. Jag förstår icke huru detta är möjligt. Man måste väl först hafva kännedom om förhållandena i konkursen, huru staten ställer sig, beskaffenheten och arten af boets tillgångar, huru många sammanträden hållits, huru många tvistefrågor uppstått och hvilka åtgärder måst af utredningsmännen vidtagas. Om allt detta kunna köpmannaföreningarne eller deras ombud icke hafva kännedom vid konkursens början. Vidare är att märka, att det icke finnes ombud för köpmannaföreningarne på alla platser, och att icke endast sådana ombud blifva använda till utredningsmän. Slutligen får jag säga, att, om än den föreslagna lagändringen icke skulle blifva fördelaktig för köpmannaföreningarnes ombud, så skulle den säkert blifva fördelaktig för en stor allmänhet.

*Om ändrade
föreskrifter
rörande val af
gode män och
sysломän i
konkurs m. m.*
(Forts.)

Herr Almgren, Oscar: Jag tror, att den siste talaren gjort sig skyldig till en missuppfattning med afseende å beskaffenheten af det uppdrag, som lemnas köpmannaföreningarnes ombud att på förhand bestämma arfvodenas storlek. Jag åtminstone har för min del endast nämnt, att det i flera fall är dessa ombuds skyldighet att vid afgifvande af förslag till *slututdelning* äfven upptaga förslag om arfvodets storlek, och då böra de naturligtvis vara i stånd att bedöma hvad deras arbete varit värdt, och likså böra föreningarnes styrelser och ledamöter *då* kunna pröfva, om arfvodet är för högt eller för lågt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarade herr vice talmannen sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56;

Nej—46.

Efter det herr talmannen återtagit ledningen af förhandlingarna, föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 19 och 20 i denna månad bordlagda betänkande n:o 2, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölles.

*Ang. tull å
fläsk.*

Punkten 2.

Friherre von Kræmer: Jag kan omöjligen låta en punkt af sådan beskaffenhet som den nu föredragna gå förbi utan att åtminstone yttra några ord, ehuru den sena timmen manar mig att iakttaga en ytterlig korthet.

Jag skall därför icke upprepa alla de ofta anförda sakskälen, hvarför denna fläsktull måste anses orättfärdig, dessa skäl äro af alla kända, om också af många icke erkända.

Jag vill således endast framhålla, att den af reservanterna föreslagna tullen af tio öre per kilogram under fem år varit af Riksdagen godkänd och att den först sistlidna riksdag höjdes till 20 öre. För den händelse kammaren dock skulle draga sig för att ändra ett af näst föregående Riksdag fattadt beslut, ber jag att få påminna om att kammaren alldeles nyss, i dag, beslutit för sin del ändring i nästföregående Riksdags beslut i fråga om anslaget till mosskulturföreningen — visserligen blott medelst öppnande af förseglade sedeln!

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, då hvar och en säkerligen för länge sedan stadgat sin mening i denna fråga, utan ber jag helt enkelt att få yrka bifall till de fyra reservanternas förslag i denna punkt eller att tullen å fläsk, andra slag, måtte ned sättas från sitt nuvarande belopp, 20 öre, till 10 öre för kilogram.

Herr Walldén: Af bevillningsutskottets föreliggande betänkande framgår alldeles tydligt, att utskottet icke vill fästa något afseende vid hvad som upprepade gånger under flere föregående riksdagar blifvit framhållet, icke blott af frihandlare utan äfven af framstående protektionister rörande det sätt, hvarpå denna fläsktull verkar, och jag vågar säga, att det är ovederläggligen bevisadt, att fläsktullen är icke en skyddstull, utan en finbestull. Häremot har utskottet endast anført, att denna åsigt enligt utskottets mening icke är riktig, »enär enligt utskottets förmenande svårighet icke förefinnes att inom landet producera fläsk af sådan fetthalt, som det amerikanska innehåller, och att sålunda under skyddet af den åsatta tullen med framgång täfla med utlandet på detta område».

Det är under sådana förhållanden icke mycket att hoppas, att några sakuppgifter skola kunna tubba denna bevillningsutskottets

fasta tro, men jag skall dock be att få anföra ett par siffror, hvilka synas mig vara af intresse, såsom belysande åtminstone en del af frågan.

Då denna sak var före vid 1895 års riksdag, framlade jag för kammaren en serie siffror, innefattande jämförelse mellan årliga medelpriset å svenskt fläsk i Manchester och det årliga medelpris, hvartill amerikanskt fläsk kunnat levereras härstädes fraktfritt, men med tillägg af den vid leveranstiden gällande tullen. Denna serie kan jag nu genom benäget tillmötesgående från samma sakkunniga håll, den förra förskref sig från, fullständiga med uppgifter för åren 1894, 1895 och 1896, och det är dessa uppgifter, jag ber att nu få framlägga.

1894 uppgick medelpriset för svenskt fläsk i Manchester — uppgiften grundar sig på officiella rapporter — till 92 kr. och 50 öre pr 100 kilogram. Samma år kunde amerikanskt fläsk lemnas här i Stockholm fraktfritt, men med tillägg af då gällande tull till 72 kr. 1895 voro motsvarande medelpris för svenskt fläsk i Manchester 80 kr. och för amerikanskt fläsk i Stockholm 63 kr., och 1896 gälde det svenska fläsket i Manchester 74 kr. 50 öre, men amerikanskt fläsk här i Stockholm 51 kronor.

Häraf framgå enligt min tanke två omständigheter. Den ena är den, att en tull af 20 kr. pr 100 kilogram står i ett aldeles orimligt förhållande till varans värde. Herrarne finna, att amerikanskt fläsk förlidet år kunde här säljas till 51 kr., men häri ingår den dåvarande tullen 10 kr.; varans verkliga värde var följaktligen 41 kr. En tull af 20 kr. skulle således för det året hafva uppgått till i det allra närmaste — 50 procent eller hälften af varans värde! Jag vill i detta sammanhang erinra om att, då år 1892 den dåvarande fläsktullen i anledning af en Kongl. Maj:ts proposition nedsattes från 20 öre till 10, yttrades i det statsrådsprotokoll, som åtföljde den Kongl. propositionen, att en tull, motsvarande en tredjedel af varans värde, måste anses allt för hög. Med de siffror, jag anført, har jag visat, att tullen å fläsk emellertid nu kan uppgå, icke till en tredjedel, utan till föga mindre än *hälften* af värdet å varan.

Den andra omständigheten är den, att alltjemt ända sedan 1890 priset å svenskt fläsk i Manchester högst betydligt öfverstigit priset å amerikanskt fläsk i Stockholm, med tillägg af tull, hvilken ju år 1891 uppgick till 20 kr. pr 100 kilogram. Deraf synes det mig klart framgå, att det omöjligen kan anses bereda landet någon ekonomisk förmån att förmedelst denna tull — om den nu skulle verka såsom en skyddstull, hvilket jag påstår vara bevisadt att den icke gör — söka förmå de svenska svinproducenterna att öfvergå från att uppföda svin för den engelska marknaden till frambringande af amerikanskt fläsk för konsumtion inom landet. Tager man derjemte hänsyn till, att det amerikanska fläsket, såsom bekant, är benfritt, under det att det svenska till England exporterade fläsket säljes med ben, och vidare ihågkommer, att den förnämsta faktorn vid framställande

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Ang. tull å af fläsk med sådana egenskaper som det amerikanska är utfodring
fläsk. med majs, men att majs här i landet är belagd med tull, så har man
(Forts.) häri ytterligare skäl för den åsigten, att det icke kan medföra någon
vinst att öfvergå till produktion af amerikanskt fläsk. — En motion
har visserligen blifvit väckt om tullfrihet för majs, men mycket ovisst
torde vara, huruvida detta förslag kommer att vinna Riksdagens bifall.

Om denna fläsktull verkligen inginge såsom en nödvändig ingrediens i det protektionistiska systemet, så skulle jag kunna förstå, att man håller så mycket på densamma. Jag skulle äfven kunna fatta en sträfvan, som ginge ut på att, om än med konstlade medel, dock med någon utsigt till framgång bereda landet ekonomiska fördelar. Men deremot är det mig omöjligt att förstå, hvarför man vill upprätthålla en tull, sådan som denna, hvilken *icke kan* verka på annat sätt, än som en konsumtionsskatt. En sådan tull är i synnerhet under nuvarande förhållanden utan ändamål, då den svenska Riksdagen befinner sig i den lyckliga ställning att icke hafva andra finansiella bekymmer än sådana, som benämnas *embarras de richesse*, och då i olika motioner förslag föreligga om användande af det öfverskott, som man tror skall komma att uppstå vid statsregleringens afslutande. Under sådana förhållanden synes det mig allra minst vara skäl att bibehålla en konsumtionsskatt, som drabbar en stor del af landets arbetarebefolkning, utan bör, i min tanke, ett af de bästa sätten att använda de stora öfverskotten vara att afstå från den förhöjning af fläsktullen, som förledet är genomdrefs.

Jag tillåter mig därför att i likhet med den föregående talaren yrka bifall till reservanternas förslag.

Friherre Klinckowström: När den förste värde talaren började sitt anförande, så var jag i den fatala förvillelsen, att han skulle försvara fläsktullen, emedan han på elfsborgsbänken under en föregående riksdagsperiod varit min kamrat; och på den bänken lär ingen frihandlare sitta, men när jag nu hörde honom, var han en arg frihandlare blifven.

I den nya kostymen förundrar det mig icke, att han vill söka minska fläsktullen, när han icke kan alldeles borttaga den.

Hvad den siste ärade talarens anförande om fläsktullen beträffar, så vågar jag säga, att det innehöll lika många origtigheter som det fans punkter i hans anförande. Han jemförde saker, som icke äro jemförliga, nemligen det svenska fläsket i Manchester och det amerikanska fläsket i Stockholm. Det hade varit mycket enklare för honom att läsa veckans redogörelser för torgpris i Stockholm för såväl svenskt som amerikanskt fläsk härstädes för att finna att det amerikanska är vida dyrare än det svenska i Stockholm. Det är sant, att det amerikanska är levererad utan ben och det svenska med bibehållande af benen, men detta kan dock icke förklara prisskillnaden, när

man jemför prisen på Stockholms börs med hvarandra. Detta är den enda rätta jemförelsen man bör göra i detta hänseende.

Hvad beträffar hans förmenande, att man icke kan få så fett fläsk som det amerikanska för att derigenom kunna uttränga det amerikanska fläsket från de norrländske arbetarne, så ber jag honom vara förvissad, att sådant icke är omöjligt. Jag har sysslat icke så obetydligt med uppfödandet af svin, och jag har en kamrat, herr Bondesson, som kanske har den största erfarenheten i den vägen här i kammaren. Han tviflar icke på att det skall lyckas. Hans beräkning visar alldeles detsamma som herr Walldén sade, att man blott behöfde frigifva majs från tull, för att Sverige skulle kunna producera lika fett fläsk som Nordamerika. Det är min innerliga öfvertygelse att derhän måste det gå. Att icke frågan om tullfrihet för majs kan blifva löst denna gång fruktar jag. Jag undrar till och med, om det vore riktigt, så vida den icke toges i sammanhang med bränvinsbränningsfrågan, ty det är gifvet, att majsens frigifvande från tull, inverkar både på bränvinsbränningens bedrifvande och potatisodlingen i stort, synnerligast i de provinser, der bränvinsbränningen bedrifves starkare, såsom i Skåne och Blekinge.

Hvad nu beträffar bevillningsutskottets förslag, att ingen förändring måtte ske i fläsktullen, så får jag tillsvidare och under förutsättning, att ingen ny frihandlare uppträder, inskränka mig till att anhänga om proposition på bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Friherre Klingspor: I motsats till hvad en föregående talare yttrade, då han framhöll att fläsktullen icke ingår i det protektionistiska systemet, vill jag endast erinra om att i många landsdelar uppfödningen af svin är en vigtig förvärfskälla, äfven bidragande till den fattigare befolkningens utkomst.

Det framhölls af friherre Klinckowström såsom skäl hvarför produktionen af fläsk för det närvarande ej skulle kunna i pris konkurrera med amerikanskt fläsk, att majs ej vore tullfri. Det enda, man vid denna tull ur protektionistisk synpunkt skulle kunna anmärka, är att den tilltagits för låg med afseende på det år från år städse fallande priset på det amerikanska fläsket. Det är ju gifvet, att, om priset på amerikanskt fläsk ställer sig allt för lågt i förhållande till produktionskostnaden af det svenska fläsket, detta inverkar menligt på denna vigtiga binäring till jordbruket.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Grefve Hamilton: Jag skulle icke vid denna sena timme hafva upptagit kammarens tid, om jag icke ansett mig skyldig att lemna kammaren en upplysning.

Lika med herr Walldén håller jag före, att tullen på fläsk icke har vidare inverkan på det svenska fläsket, men den har deremot inverkan på uppfödningen af ungsvin. Ty när det amerikanska fläsket

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

är billigt användes det i Norrland, men när det står högt i pris, så uppköper den norrländska befolkningen ungsvin för att göda dem och skaffar sig på så sätt fläsk. Nu är förhållandet att den fattiga befolkningen, mindre jordbrukare, statorpare och dylika, särskildt i Småland och norra Skåne sysslar med uppfödning af ungsvin, och det är gifvet att den icke med fördel kan bedrifva denna näring, då fläsket är billigt.

Herr Anderson, Albert: Man lär icke kunna ernå någon enighet i denna fråga, utan hvar och en ser den nog från sin ståndpunkt, hvad än härom yttras. Jag vill därför icke upprepa de skäl, som anförts mot fläsktullen. Endast det vill jag framhålla, att den är i sjelfva verket en tung börda på svaga skuldror, en skatt på kroppsarbetarne i Kopparbergs län, vissa delar af Vermland och i Norrland. Hvarför har man då pålagt den? Jo, därför att svinuppfödningen i öfriga delar af landet skall kunna bära sig. Men det är icke bevisadt att tullen inverkar på denna näring. Detta framgår både af den ärade talarens på stockholmsbänken anförande och af det meddelande, som tryckt utdelats här i kammaren och undertecknats af en förfaren och trovärdig man. Lösen tyckes vara den, att, därför att svinafveln icke kan med fördel bedrifvas här i landet, skola kroppsarbetarne betala en dryg skatt, oberoende af om man vinner de åsyftade fördelarna eller icke. Det enda sättet att stödja svinafveln förefaller mig vara det af herr Bondesson påpekade, eller att lemna majs tullfri.

Friherre Klinckowström: Jag hade trott, att jag icke skulle behöfva uppträda två gånger i denna fråga, men när en ledamot från yttersta Norrland uppträdt och velat deducera öfver detta ämne och påstått, att kroppsarbetarne lida af denna tull på fläsk liksom — jag antar, att han menade det — af alla tullar på lifsmedel, så måste jag reservera mig deremot af hela min öfvertygelse. Och jag vågar mitt hufvud på, att landet icke betalar tullarne på importerade varor, som det sjelft producerar. Deremot är jag viss på, och jag har gjort undersökningar, som bekräfta det, att denna tull betalas af de främmande producenterna, som skicka hit varor till vårt land. Det finnes ofantligt många bevis på, att den satsen är riktig, fastän jag beklagar, att regeringen och Riksdagen icke velat undersöka denna så ytterst viktiga fråga, som utgör så att säga den sista hörnstenen på den bräckliga byggnad, som kallas frihandelsteorin. Om man undersökte folkets sparpenningar och hvad som insättes och uttages i postsparbanken, skulle man finna, att arbetsklassens välmåga vuxit. Vill man hafva annat bevis derpå och granska för en längre tid de statistiska uppgifterna på medelprisen på dagsverken, så skall man finna samma förhållande. Arbetsklassen har på de senaste åren fått ökade inkomster, och dess aflöning har tilltagit. Detta är en sak, som icke kan bestri-

das, utan är faktisk. Flera andra jemförelser visa, att »den genom tullar utfattiga» arbetsklassens välmåga stigit i alla afseenden. Den har fått bättre föda och kläder, den har fått bättre tillfälle att under lediga stunder njuta af lifvet än förut. Detta lär ingen kunna bestrida, och det är visst, att tullarne på de näringsmedel, som införas från utlandet, får utländingen betala och icke vi. Påståendet, att tullen på fläsk skulle vara blott en finanstull, bevisar endast, att den, som så säger, icke har reda på näringsförhållandena i landet, ty han borde veta, att den är af ofantlig vikt för näringens bedrifvande och att deraf beror, om det bär sig att fortsätta med svinuppfödning eller icke.

Denna näringsgren är en integrerande del af landthushållningen. Jag hoppas, att Andra Kammarens frihandelsmajoritet skall få ögonen öppna härför och inse detta. Jag yrkar bifall till ntskottets hemställan.

Herr Stephens: Jag skulle icke hafva begärt ordet vid denna sena timme, om icke här blifvit af ett par talare framhållet ett sätt, hvarpå man skulle kunna skydda fläskproduktionen. Då emellertid detta sätt enligt mitt förmenande är högst betänkligt, har jag ansett mig böra varna deremot. Man har nemligen föreslagit, att här i landet insläppa majs tullfritt. Jag vill då erinra om att skälet, hvarför hveteprisen äro så mycket lägre i närvarande stund, än hvad man kunde hafva anledning antaga, att de borde vara på grund af den i år knappa hveteskörden och andra omständigheter som inträffat, är att man i många länder, i synnerhet i Amerika, vid förmalning af hvete till brödföda blandar majs och hvete, hvarigenom hvetekonsumtionen går ned, och i sammanhang dermed sjunka prisen på hvete, hvilket i Sverige äfven kommer att blifva förhållandet, om här i landet majs får fritt införas.

Hvad fläsk- och svinproduktionen här i landet angår, är förhållandet det, att här produceras tre olika slags svin. Ett slag är mejerisvinen, som uppfödas på affall från mejerierna och afsättas på den engelska marknaden. Det andra slaget är de gröfre svinen och suggorna, som icke passa för den engelska marknaden, utan säljas här i landet. Det tredje slaget slutligen är smågrisarne, hvarom grefve Hamilton nämnde. Nu är förhållandet, att under den tid, då vi hade högre tull på amerikanskt fläsk, här uppkom en icke obetydlig handel med grofva svin på Norrland. Denna handel har, sedan fläsktullen nedsattes, upphört, hvilket tyckes visa, att äfven om de norrländska arbetarne föredraga amerikanskt fläsk, derför att det är billigare, kunna de dock lära sig äta svenskt fläsk, om det icke är *alltför* dyrt. Jag tror därför det vara skäl att vidtaga en åtgärd, som kan leda till ett sådant resultat, hvarför jag får yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Stapelmohr: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid, ty det gagnar ej mycket att söka upprepa de argument, som kunna anföras mot fläsktullen. De äro både i dag och vid föregå-

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

ende riksdagar tydligt framhållna och utvecklade. Det var hufvudsakligen ett yttrande af en föregående talare, friherre Klinkowström, som föranledde mig att begära ordet, men jag manades dertill äfven af en önskan att få uttala mina sympatier för den af herr Dahlberg väckta motionen och få till protokollet antecknad, att jag anser fläsktullen vara orättvis och gagnlös; orättvis, ty den lägger en stor skatt af närmare 900,000 kronor om året på den fattiga arbetarebefolkningen, hufvudsakligen i *en* landsända; gagnlös, ty den medför icke den verkan, som dermed åsyftas. Den hindrar nemligen icke importen af amerikanskt fläsk och den höjer icke priset på den inhemska varan. Den talare jag nämnde, när jag började mitt anförande, påstod att landet aldrig betalade tullen på importerade varor af det slag som det sjelft producerade. Få lär han kunna öfvertyga om riktigheten af denna sats, som han här i kammaren ofta upprepat, åtminstone såvidt den afser det amerikanska fläsket. Sverige är icke den enda afnämare af amerikanskt fläsk. Från Amerika exporteras fläsk till många andra länder. Det är därför gifvet, att den svenske fläskköparen icke kan utöfva något inflytande på priset af amerikanskt fläsk på världsmarknaden, utan att det bestämmes af förhållanden, som äro oberoende af den svenske köparen. Då importören betalar 20 öre per kilogram i tull och vid utförsäljningen icke har att befara täflan med svenskt fläsk, så står det utom allt tvifvel, att han vid utförsäljningen tager betalning, icke blott för varans inköpspris, utan äfven för tullen och frakten och derjemte tillgodogör sig vinst. Jag sade, att han icke har att befara täflan med det svenska fläsket, emedan det amerikanska fläsket är af en annan beskaffenhet än det svenska samt mera begärligt och mera passande än det svenska för en del arbetare, hvarför det har en helt annan köparekrets och går handelsvägar; som icke synnerligen beröra det svenska fläskets handelsvägar.

Samma talare nämnde, att han har sig bekant, att det amerikanska fläsket är dyrare än det svenska. Jag hade dock tillfälle att i går se en notis öfver prisen i Stockholm, och deraf framgick, att priset på svenskt salt fläsk var 80 å 90 öre per kilogram men på amerikanskt fläsk 62 öre. Nämnde talare yttrade vidare, att under de senare åren välmågan bland arbetarne mycket tilltagit. Jag vill icke yttra mig om, huru det förhåller sig på de orter, derifrån talaren har sin erfarenhet, men jag anser mig böra nämna, att detta påstående af talaren icke har någon synnerligen stor tillämplighet på arbetareförhållandena i Norrland. Der vexla arbetsprisen betydligt allt efter tillgången på arbete. Är arbetstillgången god, ökas prisen, är den liten, sjunka de. Detta gäller dock icke så mycket den arbetarstam, som har fast anställning vid sågverken och andra industrier, ty der är aflöningen temligen stadig, utan det träffar hufvudsakligen den lösa arbetaren, som får söka sitt förvärf i tillfälligt arbete än vid sågverken, än vid skogsafverkningen och än i jordbruket. Han kan ofta få en högre dagspenning än arbetaren i sydligare delar af landet, men

han kan deremot långa tider få gå sysslös, hvilket utjemnar skillnaden i arbetsaflöningen, hvartill också bidraga de höga lefnadskostnaderna i Norrland. Norrlandsarbetarens lif är fullt af bekymmer och bör ej göras tyngre genom höga lifsmedelstullar.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till den af herr Collander m. fl. anförda reservationen.

Herr Björnstjerna: Jag kan icke underlåta att besvara ett yttrande af friherre Klinkowström, som vi hört upprepas otaliga gånger. Han upprepade nemligen ånyo, att det är utländingen som betalar tullen, och ville han sätta sitt hufvud i pant för att så äfven är fallet med fläsktullen. Så mycket kunna vi väl komma öfverens om, att den, som rör om fläsket, när det förtullas, är den, som betalar tullen. Hvem är det då, som rör om varan, då tullen här betalas? Är det den amerikanske säljaren eller den svenske köparen? Så vidt jag vet, är det fläsk, som hitkommer, införskrifvet af den svenske köparen. Det lärer väl mycket sällan om någonsin inträffa, att den amerikanske producenten utan order skickar hit sitt fläsk; skulle han mot förmodan skicka hit det så, får han också betala tullen. Men är det den svenske köparen, som rör om det vid införtullningen, då får han också betala tullen, och den svenska konsumerande allmänheten drabbas sedan deraf. Är nu detta förhållandet, har också friherre Klinkowström förlorat sitt hufvud.

Friherre Klinkowström: Jag ber om förlåtelse att jag ännu en gång uppträder, men den siste ärade talaren har dertill gifvit mig anledning. Det förvånar mig, att herr Björnstjerna är så okunnig om handelsförhållandena här på platsen. Jag skall be att få nämna, att de främmande varuafsändarne hafva sina agenter här i Stockholm för att mottaga varorna, och än mer, när de göra upp kontrakt om hitskickandet af varorna, så ingår deri den bestämmelsen, att mottagaren skall erlägga tullen, men sedan få restitution af den främmande importören. Det är många sådana detaljer, som spela bakom kulisserna, hvilka herr Björnstjerna icke aktat nödigt taga reda på, men det har jag gjort, och därför är jag öfvertygad om att tullen på de näringsmedel, som landet producerar, betalas af utländingen och icke af konsumenterna.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen, i enlighet med derunder förekomna yrkanden, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i den föreliggande punkten hemställt samt vidare derpå att kamamren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr Collander m. fl. vid punkten afgifna reservation.

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.)

Ang. tull å
fläsk.
(Forts.) Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 3.

Herr Cavalli: Herr Dahlberg har väckt motion dels om tullsatsen på fläsk, dels ock om att »den tullnedsättning, som på grund af hans motion kan komma att ske, måtte tillämpas så snart sådant i grundlagsenlig ordning kan ega rum». Motionen har hänvisats till bevillningsutskottet, som afgifvit betänkande såväl om tullsatsen som tiden för eventuelt inträdande af tullnedsättningen. Beträffande tiden har utskottets majoritet gjort sin hemställan beroende af bifall till hvad utskottet tillstyrkt i punkterna 1:o) och 2:o) och ansett, att under sådant förhållande yrkandet angående tiden för tillämpningen af den af herr Dahlberg föreslagna tullsatsen »skulle anses hafva förfallit». Detta uttalande har jag icke kunnat biträda, icke blott därför, att jag ansett motionären hafva rätt att få svar på sin framställning, antingen ett tydligt tillstyrkande eller ett tydligt afstyrkande, utan äfven på grund deraf att, om ett så negativt beslut fattas af Första Kammaren, men Andra Kammaren bifaller motionen angående tullsatsens nedsättande, svårigheter kunna uppstå att skrifva voteringspropositionen för gemensam omröstning. Det är med anledning häraf, jag och två kamrater i utskottet ansett utskottets hemställan i punkt 3:o hafva bort lyda:

»att herr Dahlbergs yrkande angående tiden för tillämpningen af den af honom föreslagna tullsatsen å fläsk, andra slag, icke måtte af Riksdagen bifallas».

Jag hemställer om bifall till ett sålunda förändradt yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på den nu föredragna punkten endast yrkats, af herr *Cavalli*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom vid punkten afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i punkten hemställt samt vidare på godkännande af berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkterna 4 och 5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Upplästes ett inkommet läkareintyg af följande lydelse:

Att herr baron *G. Åkerhielm* lider af akut sjukdom (*Colitis acuta*)

och att detta för honom utgör ett bestämdt hinder för att i dag be-
vista Riksdagens sammanträde, intygas härmed.

Stockholm 24 febr. 1897.

Tor Lamberg,
Leg. läkare.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades grefve *Lewenhaupt*
under fjorton dagar från och med den 26 i denna månad.

Justerades fyra protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som
denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på före-
dragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 4,11 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 26 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

Anmälades och bordlades bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1897 den 24 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Revisionssekreteraren Axel Ferdinand Thollander med samtliga afgifna eller 44 röster;

i följd hvaraf herr revisionssekreteraren Thollander blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

J. Johansson.

Adolf Helander.

K. Bohnstedt.

M. Arhusiander.

År 1897 den 24 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse den man, som skall efterträda Riksdagens justitieombudsman, ifall han, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val af justitieombudsman, skulle med döden afgå, samt utöfva embetet under den tid justitieombudsmannen kan vara af svår sjukdom eller annat laga förfall derifrån hindrad; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

Revisionssekreteraren Hugo Erik Mauritz Bohman med samtliga afgifna eller 44 röster;

i följd hvaraf herr revisionssekreteraren Bohman blifvit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

J. Johansson.

Adolf Helander.

K. Bohnstedt.

M. Arhusiander.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de nu upplästa protokollen skulle läggas till handlingarna, äfvensom att Riksdagens kanslideputerade skulle genom protokollsutdrag underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrivelse till Konungen med anmälan om de verkställda valen, dels ock till den paragraf derom, som borde i riksdagsbeslutet införas.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 5, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande särskilda bestämmelser om jernvägsaktiebolag.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Riksdagens sislidne år församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1895.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 24 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 5 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 10—12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Berg, Gustaf B.*, från den 1 till och med den 11 nästkommande mars.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att det ärende, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst å föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,41 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.